

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Bale Anasanat Dalı

**ÖĞRENCİLERE YÖNELİK KLASİK BALE DERSLERİ İLE
PROFESYONEL TOPLULUKLARDAKİ KLASİK BALE DERSLERİNİN
AMAÇ FARKLILIKLARININ BELİRLENMESİ VE KARŞILAŞTIRILMASI**

Bahar Keleş

Yüksek Lisans Sanat alışması Raporu

Ankara, 2016

ÖĞRENCİLERE YÖNELİK KLASİK BALE DERSLERİ İLE PROFESYONEL
TOPLULUKLARDAKİ KLASİK BALE DERSLERİNİN AMAÇ
FARKLILIKLARININ BELİRLENMESİ VE KARŞILAŞTIRILMASI

Bahar Keleş

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

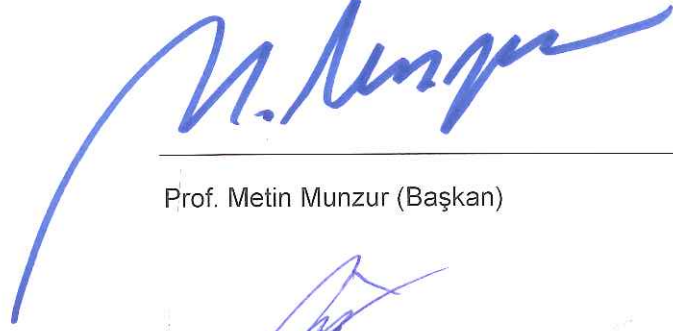
Bale Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

Bahar KELEŞ tarafından hazırlanan "Öğrencilere Yönelik Klasik Bale Dersleri İle Profesyonel Topluluklardaki Klasik Bale Derslerinin Amaç Farklılıklarının Belirlenmesi ve Karşılaştırılması" başlıklı bu çalışma, 22 Haziran 2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu olarak kabul edilmiştir.

Prof. Metin Munzur (Başkan)

Doç. Müride Aksan (Danışman)

Doç. Dr. Ahmet Gürata

Doç. Dr. Selçuk Göldere

Doç. H. Levent Kuterdem

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Türev Berki

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

22.06.2016

Bahar KELEŞ

ÖZET

KELEŞ, Bahar. Öğrencilere Yönelik Klasik Bale Dersleri İle Profesyonel Topluluklardaki Klasik Bale Derslerinin Amaç Farklılıklarının Belirlenmesi ve Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Çalışma Raporu, Ankara, 2016

Araştırmada, bir bale dansçısının dans hayatının temelini oluşturan eğitim dönemindeki klasik bale dersleri ile profesyonel dansçılara yönelik bale topluluklarında uygulanan klasik bale dersleri incelenmiştir.

Bale eğitmenlerinin, derslerini düzenlerken dikkat ettikleri hususlar ve yaklaşım biçimleri gözlemlenmiştir.

Günümüzde bale sanatının gelişmesi ile birlikte, bu sanat dalına yardım edecek unsurlar da çoğalmıştır. Bu unsurlardan biri de “Dans Bilimi”dir. Birçok eğitmen dans biliminden faydalanmaktadır. Dans tekniğinin gelişmesi ve dansçı sakatlıklarının önüne geçilebilmesi için dansın bilim ile olan işbirliği gözlemlenmiştir.

Dans eğitmenliğine yönelmek isteyenlere bir kaynak oluşturmayı amaçlayan bu çalışma; klasik bale eğitimine yönelik temel bilgiler, eğitmenlerin derslerini düzenlerken dikkat ettikleri hususlar ve yaklaşım biçimlerinin yanı sıra dansın dans bilimi ile olan ilişkisine ait bilgileri kapsamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Klasik bale, bale eğitmenliği, Dans Bilimi

ABSTRACT

KELEŞ, Bahar. Has provided a comparison of the lessons for Classical Ballet Students and the differences with those of the lessons of the Professional Classic Ballet Company and the differences in course goals, Master of Fine Arts in Ballet, Ankara, 2016.

In this study, examines the lessons applied in the life of a classical ballet dancer and the type of lessons in the life of a professional ballet company dancer.

This study observes the ballet instructors' subjects and approaches to form their courses.

Currently, with the developments of ballet, this component will also help the arts increase. One of these elements is the "Science of Dance." Many dance instructors benefit from this science. The collaboration of science with dance has been observed in order to prevent dancer disabilities and to improve dance techniques.

This study aims to become a resource for those who want to become a dance instructor; providing basic knowledge on classical ballet training, instructors' subjects and approaches to form their courses and the relation between dance and dance science.

Keywords: Classical ballet, ballet instructor, Dance Science

TEŞEKKÜR

Klasik bale eğitmenliğine ve Dans Biliminin Klasik bale ile olan işbirliği konusunda ufkumu genişleten, bu tez çalışmamda; çalışmamın başından sonuna kadar tecrübesiyle, değerli bilgisi ve beni araştırmaya, çalışmaya teşvik eden olumlu yaklaşımıyla bu çalışmanın ortaya çıkmasına yardımcı olan Yüksek Lisans Bale Öğretmenim ve aynı zamanda danışmanım olan Sayın Doç. Müride AKSAN' a, değerli bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen ülkemizde ki değerli eğitmenlerden Sayın. Oral YAZICI 'ya, profesyonel bale topluluğu eğitmenlik bilgileri ile çalışmama katkısı olan Sayın. Zeynep SUNAL ÖNGÜN 'e, Sayın. Siner GÖNENÇ BOQUİN 'e, Sayın. Yannick BOQUİN 'e, Sayın. Oktay KERESTECİ 'ye, Sayın. Serhat GÜDÜL 'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimi hazırlarken, beni olumlu yönde teşvik eden, bale dansçılığı yönündeki bilgisi ile tez konumu belirlememde bana yardımcı olan eşim İbrahim Eren KELEş 'e, araştırma dönemimde bana destek veren babam Dr. Nuri Aytaç BAşAR 'a, tezimi düzenlememe yardımcı olan Sayın Figen KALEÖZÜ 'ne, çevirilere yardımcı olan Sayın Mona YÜKSELTÜRK 'e, Sayın Seha YÜKSELTÜRK 'e ve Sayın. Prof. Dr. Hayriye Yeter GÖKSU 'ya çok teşekkür ederim.

Tezimi; hayatta bana her anlamda destek olan sevgili eşim İbrahim Eren KELEŞ 'e, hayattaki duruşunu, bilgisini, akademik kariyerini kendime feyz aldığım, Hacettepe Üniversitesi Anatomi Anabilim Dalı' nın uzun süre Anatomi bölüm başkanlığını yapmış, 2013 yılında kaybettiğim canım annem Prof. Dr. Ruhgün BAŞAR 'a ve tez çalışma dönemimde dünyaya gelen sevgili çocuklarım, Aden KELEŞ ve Poyraz KELEŞ' e ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım..i	
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
RESİMLER DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KLASİK BALE SANATINA GİRİŞ.....	4
1.1 BALE SANATI HAKKINDA	4
1.2 TÜRKİYE'DE BALE	7
İKİNCİ BÖLÜM	10
KLASİK BALE DERSLERİ.....	10
2.1 KLASİK BALE DERSİ HAKKINDA.....	10
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	13
KLASİK BALE EĞİTİMİ HAKKINDA	13
3.1 OKULLARDA KLASİK BALE DERSİNİN ÖZELLİKLERİ	13
3.2 EĞİTİME GİRİŞ	14
3.3 TEMEL EĞİTİM DÖNEMİNİN ÖZELLİKLERİ	16
3.4 EĞİTİMİN ORTA DÖNEMİNİN ÖZELLİKLERİ.....	19
3.5 EĞİTİMİN SON DÖNEMİNİN ÖZELLİKLERİ	22
4. BÖLÜM.....	25

PROFESYONEL BALE TOPLULUKLARINDA KLASİK BALE DERSLERİ ...	25
BEŞİNCİ BÖLÜM	28
EĞİTMENLİĞE YÖNELİK BİLGİLER.....	28
5.1 OKUL EĞİTMENLİĞİ	28
5.2 PROFESYONEL BALE TOPLULUKLARINDA EĞİTMENLİK	31
ALTINCI BÖLÜM.....	37
6.1 DANS - BİLİM İŞBİRLİĞİ VE KLASİK BALE	37
6.2 DANS BİLİMİNİN UYGULAMAYA GEÇİRİLMESİ.....	39
6.3 UYGULAMADA DANS BİLİMİ VE KLASİK BALE İLİŞKİSİ (EGZERSİZ FİZYOLOJİSİ).....	43
6.4 DANS PSİKOLOJİSİ	46
6.5 MOTOR KONTROL VE MOTOR ÖĞRENME	47
6.6 GÖRÜNTÜ BİLGİSİ VE MOTOR ÖĞRENME İLİŞKİSİ.....	50
YEDİNCİ BÖLÜM	52
“PARÇADAN BÜTÜNE” YÖNTEMİ VE DANS EĞİTİMİ	52
7.1. PARÇALARA BÖLME (SEGMENTATION).....	52
7.2. AYIRMA (FRACTIONATION).....	52
7.3. BASİTLEŞTİRME (SIMPLIFICATION).....	52
SONUÇ.....	54
KAYNAKÇA	58
EKLER.....	61
EK-1. Bale Terimleri Sözlüğü.....	61

RESİMLER DİZİNİ

Fotoğraf 1.1. Noverre Dönemine Ait Bir Resim	5
Fotoğraf 1.2. Fanny Cerrito, Arthur Saint-Leon, Marie Taglioni	6
Fotoğraf 1.3. San Francisco Balesi 'The Fifth Season'	7
Fotoğraf 1.4. Çeşmebaşı Balesi 1965	8
Fotoğraf 3.1. Klasik Bale Giriş Sınavı	16
Fotoğraf 3.2. Paris Bale Okulunda Eğitimin İlk Dönemi	19
Fotoğraf 3.3. Vaganova Okulu, Eğitimin Orta Dönemi, Klasik Bale Sınavından Bir Resim	21
Fotoğraf 3.4. Vaganova Bale Okulu, Eğitimin Son Dönemi, "Pas De Deux" Dersinden Bir Resim	24
Fotoğraf 4.1. Royal Bale, Klasik Bale dersinden bir resim	26
Fotoğraf 5.1. Paris Operası Bale Okulu, Klasik Bale dersi, "Bar" çalışmasından bir resim	29
Fotoğraf 5.2. Pennsylvania Bale Topluluğu, Klasik Bale dersinden bir kare (Angel Corella)	32
Fotoğraf 5.3. Kanada Devlet Balesi Profesyonel Bale Topluluğu, Klasik Bale Dersi, "Bar" Çalışmasından Bir Resim	34
Fotoğraf 5.4. Paris Opera "La Bayadère" Adlı Eserin Provasından	36
Fotoğraf 5.5. Paris Opera "La Bayadère" Adlı Eserin Temsilinden	36

GİRİŞ

Bu çalışma; eğitime yönelik klasik bale dersleri ile profesyonel topluluklarda uygulanan klasik bale dersleri arasındaki benzerlikleri ve amaç farklılıklarını araştırarak: biraraya getirilmiş olan bilgi, izlenim ve sonuçların, eğitmen veya eğitmen adaylarının, uygulanan yöntemler hakkında bilgi sahibi olması, tecrübeli diğer eğitmenlerin izlediği yöntemlerden faydalanabilmesi ve bale dansçılığına katkısının olması amacıyla yapılmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Bale Anasanat Dalı'nda ki öğrencilik dönemimde klasik bale derslerinin; bale eğitmenlerimiz tarafından belirli bir amaç, belirli bir teknik ve programa bağlı bir ders programı ile derslerini uyguladıklarını gözlemlenmişim. Bu ders programı sınıfların ilerlemesi ile profesyonel bale dansçısı için gerekli olan teknik, güç ve hareket bütünlüğü açısından gelişim gösteriyordu.

Devlet Opera ve Balesi'ne başladığımda; sahnelenen eserlerinde dans ettiğim birçok koreografla ve farklı teknikler ile eğitim veren eğitmenlerle çalışma fırsatım oldu. Özellikle buradaki eğitmenlerin derslerinde, eğitim kurumlarında belirli bir eğitim programı doğrultusunda uygulanan klasik bale derslerinden farklı olarak, profesyonel dansçıların gelişmesi ve sahne üzerinde daha iyi performans sergilemeleri adına derslerini farklı teknikler kullanarak, amaçlarına yönelik yöntemler ile düzenlediklerini gözlemledim.

Bu gözlemlerim doğrultusunda, bale derslerinin bale dansçılarının yetişmesi ve sahnede sergiledikleri performansın daha iyi olabilmesi için son derece önemli olduğu fark etmemi sağladı. Eğitmenlerin bu dersleri hazırlarken nasıl bir yol izlediklerinin, neyi hedeflediklerinin eğitmen adayları ve dansçılar için önemli olduğunu düşündüm.

Ülkemizde ve diğer ülkelerde bale dersleri temel kurallar ve hareketler bakımından aynı olsa da; eğitimciler bu kurallar doğrultusunda (özellikle de profesyonel topluluklardaki klasik bale ders eğitimcileri) dansçının eksikliklerinin giderilmesi amacı ile zamanla kendi yöntemlerini oluştururlar.

Bu tezi hazırlarken, eğitim kurumlarında ve profesyonel topluluklarda ders veren eğitimcilerden; dansçılarda gerekli gördükleri edininim ve dansçılardan beklentileri, bale dansçılarının gelişimi ve sahne üzerindeki performanslarını daha iyi bir seviyeye taşımaları için uyguladıkları yöntemleri hakkında bilgi edinme fırsatım oldu.

Bu yöntemlere ek olarak; dergi, makale ve kitaplardan “Dans bilimi” olarak tanımlanan alana dair, bale sanatına katkı sağlayacak bilgilere ulaştım. Mary Virginia Wilmerding ve Donna Krasnow 'un dans bilimi ile ilgili makalelerinde de belirttikleri gibi “Bale öğretimi gelenekle demlenir. Bir dansçı sahneden emekli olduğunda çoğunlukla bu geleneğin gelecek nesillere devamını sağlamak için öğretmenlik kariyerine başlar.”

“Bir ders veya stüdyoda kurala bağlandığı ve uygulandığı şekli ile bale tekniği, hareketin biyomekanik ve kinesiyojik prensiplerinin çok az anlaşıldığı bir dönemde geliştirilmiştir. Kavram yanılgıları böylece nesilden nesile geçerek dans dersi ve dans eğitiminin ritüelinin bir parçası haline gelmiştir. Burada önemli husus, bu şekilde yanlış bilginin sakatlanmaya ve estetik performansın azalmasına neden olabileceğidir.¹”

Bu cümlelerden de anlaşıldığı gibi; yaşamda her değişen ve gelişen konu gibi bale sanatı da eğitimi, tekniği, vb tüm unsurlarıyla zamanla birlikte gelişmekte ve değişmektedir. Ülkemizde gerek okul eğitmenliği gerekse profesyonel

¹Wilmerding, V., & Krasnow, D. (2011). Dance pedagogy: myth versus reality. *In Proceedings of the International Symposium on Performance Science* (Vol. 201, No. 1, pp. 283-289).

topluluklarda klasik bale öğretmenliği konusunda, henüz bir sistemleşme sağlanamamıştır. Bu nedenle, ülkemize ait sistematik ve yazıya dökülmüş bir bilgi birikiminin oluşturulması süreci içerisindeyiz diye düşünülebilir. Yapılan bu çalışmada, meslek insanlarından edinilen bilgilerin yanı sıra; dans bilimine dair elde edilen bilgilerin de paylaşarak gelecekte bu alana yönelecekler için ipuçları oluşturulması amaçlanmıştır ve yurtdışında yapılan araştırmalar incelenerek, dans biliminin eğitimler tarafından dansçının farkındalığını arttırmak adına uygulayabilecekleri yöntemler üzerinde yaptıkları çalışmalar da sanat çalışması raporuna eklenmiştir.

Yapılan görüşmeler ve araştırmalar, eğitimcilerin hangi yolları ve metotları izlediğini saptamak ve derslerini nasıl planlayıp, yürüttüklerine dair bilgileri bir araya toplayarak ortak noktaların belirlenmiştir. Böylelikle klasik bale dersleri ve dans bilimi ile ilgili somut verilere ulaşılmasının yolunu açmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KLASİK BALE SANATINA GİRİŞ

1.1 BALE SANATI HAKKINDA

İlk olarak Rönesans döneminde, İtalya'da Mim sanatçılarının tiyatro ve geleneksel halk gösterilerinde kullanılan dans adımları ile temelini oluşturduğu ancak koreografik bir düzeni olmayan klasik bale, Dominic de Piacenza ve Antonio Cornazzo'nun ilk koreografik kompozisyon denemeleri ve adımları isimlendirmesi ile gelişmiş ve Fransa'da IV. Henry tarafından desteklenmiştir. Bale tüm Avrupa'ya, oradan da kendisinde iyi bir dansçı olan XIV. Louis döneminde yaygınlaşmaya başlamıştır. Ve bu dönemde bale, sadece opera sanatının içerisinde yer almayıp, ayrılarak kendi özgür sanat formuna kavuşmuştur. Bunun da tohumları Jean George Noverre tarafından atılmış ve bugün sahnede gördüğümüz bale sanatı, onun koyduğu kurallar üzerine kurulmuştur.

Fotoğraf 1.1. Noverre Dönemine Ait Bir Resim

Müzik, drama ve dekor balenin tamamlayıcı unsurlarıdır. Bale eserlerinde dansçı, dansa eşlik eden müzikle bütünleşerek hareket eder, drama ile anlatım güçlenir, dekor görselliği tamamlar, koreografi dans adımları ile oluşur ve tüm bu unsurlar bir bütünü oluştururlar.

18. yüzyılın ikinci yarısında Rusya'ya ulaşan bale, St.Petersburg'da Marius Petipa ve Arthur Saint Leon'un katkıları ile gelişmiş ve tüm dünyaya yayılmaya devam etmiştir. Zaman içinde klasik sanatlar arasında kabul görmeye başlayan bale sanatı; ülkeler için kültürel başarı, medeniyet ve milli gurur göstergesi haline gelmiş ve bale toplulukları kuruldukları yerlerin adlarıyla anılmaya başlamıştır.

Fotoğraf 1.2. Fanny Cerrito, Arthur Saint-Leon, Marie Taglioni

Zamanla balenin dünyanın çeşitli yerlerine yayılmasıyla birlikte bale repertuvarları da çeşitlenmiştir. 50'li ve 60'lı yıllarda, bale sanatına olan ilgiyi güçlendirmek adına yeni yaklaşımlar geliştirilmeye başlanmış; gerek teknik, gerekse koreografik açıdan yeni yöntemler aranmaya ve uygulanmaya başlanmıştır.

Fotoğraf 1.3. San Francisco Balesi 'The Fifth Season'

1.2 TÜRKİYE'DE BALE

Ülkemizde de Cumhuriyetin kurulması ile birlikte; sanatın, cumhuriyetin toplumsal dönüşüm konusundaki gayretlerinin temel göstergesi olacağı kabul edilmiştir. Ülkemizde Klasik bale eğitiminin temelleri 1947 yılında Türk Hükümeti ve İngiliz Hükümeti arasında yapılan işbirliği ile İstanbul Yeşilköy'de açılan bale okulu ile atılmış, 1950 yılında Ankara Devlet Konservatuarı bünyesine katılmıştır. Okulun yönetici ve kurucusu İngiliz Kraliyet Bale Okulu ve Topluluğu kurucusu Dame Ninette de Valois'dır. Bale çalışmalarını 1950-1974 yılları arasında İngiliz ekolü çizgisinde sürdüren okul, 1975 yılından bu yana Rus Vaganova ekolünde klasik bale eğitim vermektedir.

Fotoğraf 1.4. Çeşmebaşı Balesi 1965

Cumhuriyetin sanat alanındaki atılımının gereği olarak diğer sanat dallarında olduğu gibi bale alanında da kurumsallaşmaya gidilmiş ve Ankara Devlet Balesi adı altında ilk bale topluluğu kurulmuştur. 1970 tarihli ve 1309 sayılı 'Kuruluş Kanunu' ile Ankara'da Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Teşkilatı,

merkezi bir yapıya dönüştürülmüştür. Diğer şehirlerde de sanat kurumlarının çoğalması ile profesyonel bale topluluklarının sayısı artmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KLASİK BALE DERSLERİ

2.1 KLASİK BALE DERSİ HAKKINDA

Bale dansçılığı, başlangıcından bu yana gelişmekte olan ve günümüzde de bu gelişimi sürdüren; değişime gelişime açık bir tekniğin üzerine inşa edilmiştir. Bu teknik, bale için gerekli olan vücut hareket ve formunun temel ilkelerini kapsar. Eğitim gören profesyonel klasik bale dansçı adayları olan öğrenciler ile profesyonel topluluklardaki dansçılar, klasik bale tekniği doğrultusunda çalışmalarını yaparlar.

Meslek olarak bale sanatını seçenler için “klasik bale dersi”; eğitim ve meslek hayatı boyunca her gün, günlük hayatın bir parçası olan, bazı temel hareketlerden oluşan ve okuldan başlayarak meslek hayatı boyunca süren bir çalışma özelliği taşımaktadır.

Her hareketin kuralları vardır ve bu temel hareketler eğitim sırasında klasik bale tekniği kurallarına uygun şekilde bale eğitmenleri tarafından öğretilir. Uygulama sırasında karşılaşılan sorunların çözülmesi, tekniğin geliştirilmesi hedefine yönelik olarak her gün, tekrar tekrar düzeltmeler yapılarak ideale ulaşmak hedeflenir.

Klasik bale dersi, eğitimini tamamlamış dansçılar için de gelişimin sürdürülmesi, bir başka deyişle eğitimin devam ettirilmesi anlamını taşımaktadır. Bu nedenle profesyonel dansçılar da günlük çalışmalarının başında yer alan klasik bale derslerinde klasik bale eğitmeni tarafından gözlemlenir ve düzeltilir. Bale dersleri, dansçının gelişimi ve edindiği bale formunun muhafazası açısından son derece önemli ve gereklidir. Bu sebeple denilebilir ki: bale sanatçısının

eğitim s¼reci, dans¼ının profesyonel olduktan sonraki d¼nemi de dahil t¼m dans¼ılık yaşamı boyunca devam eder.

Klasik bale dersi ¼ç aşamadan meydana gelir bunlar; Bar – Orta – Zıplama hareketleridir.

Bar, bale dersinin ısınma periyodunun önemli kısmını oluşturur. Bir el ya da çift elin bar üzerine yerleştirilerek tutunmasıyla, pozisyonlar ve hareketlerin yapıldığı yatay bir çubuktur. Bar'ın kullanımı dans¼ıya destek sağlamayı amaçlamaktadır. Balenin zorunlu fig¼rleri ilk olarak barda; küçük, kolay ve tekrarlanan hareketlere bölünerek yapılır. Dans¼ıya tek veya iki elini bara yerleştirmesi ile partner efekti sağlanmış olur. Hareketler barda çalışıldıktan sonra dans¼ı, ortaya ilerler ve bu hareketleri ağırlık desteği olmadan yapar. Dans¼ının bardan ortaya geçişi ile eğitimin varsayılan pozitif bir gelişimi söz konusu olur. Egzersizlerin ısınma sırasında ağırlık desteği ile yapılması aynı hareketlerin fiziksel destek olmadan yapılmasını kolaylaştırmak içindir.²

“Biz barda yapılan her doğru ya da yanlışın, ortada mutlaka etkilerinin gör¼ld¼ğüne inanıyor ve bunu her defasında tecrübe ediyoruz. O yüzden bardan itibaren yanlış ve doğruyu özellikle belirterek, dans¼ıların algısının bu konuya yoğunlaşmasına yardımcı olacak hareket dizileri hazırlıyoruz. Barda verdiğimiz hemen her egzersizin koreografiye kaçmadan, dans¼ıyı ısıtmayı amaçladığımızı unutmadan, ortada yapılacak bir harekete hizmet etmesine dikkat ederek hazırlıyoruz.”³

Point çalışması da eğitime yönelik klasik bale derslerinde, dersin içinde bir bölüm olarak ya da ayrıca bir ders olarak uygulanır. Bar, Orta, Zıplama

² Wilmerding, V., & Krasnow, D. (2011). Dance pedagogy: myth versus reality. *In Proceedings of the International Symposium on Performance Science* (Vol. 201, No. 1, pp. 283-289).

³ Boquin, Siner Yannick 2015.

hareketleri eğitime yönelik klasik bale dersleri ve profesyonel bale topluluklarındaki klasik bale derslerinde aynı sıralama ile uygulanır.

Artistik, teknik ve estetik açıdan önem taşıyan temel hareketlerin, doğru bir şekilde vücuda yerleştirilmesi ve kontrolünün sağlanabilmesi için derse bar çalışmasıyla başlanılır. Bar çalışmasının ardından orta egzersizlerine geçilir. Orta egzersizleri bar çalışmasının devamı niteliğindedir. Bardaki egzersizlerin bardan destek alınmadan ortada yapılmasını içerir. Zıplamaların olduğu bölüm; diğer bölümler gibi dersin gerektirdiği plan doğrultusunda, küçük, orta ve büyük zıplama hareketleri olarak derste uygulanır.

Bale dersleri öğrencilik döneminde bir dansçının yetiştirilmesi ve gelişimi hedefine odaklanırken, profesyonel dansçılar için bale dersi; edindiği bale formunun muhafazası açısından son derece önemli ve gereklidir.

Eğitime yönelik klasik bale dersleri ile profesyonel dansçılara yönelik klasik bale dersleri arasında benzerlik olsa da amaç farklılıklarıyla birbirlerinden ayrılırlar. Eğitimciler de bu sebeple; derslerini, amaçları doğrultusunda farklı hedeflere yönelik olarak düzenlerler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KLASİK BALE EĞİTİMİ HAKKINDA

3.1 OKULLARDA KLASİK BALE DERSİNİN ÖZELLİKLERİ

Okullardaki klasik bale dersleri; öğrenciyi bale dansçısı bireyler olarak yetiştirmek; dansçı olarak, profesyonel bale topluluklarına hazırlamak hedefiyle gereken temel eğitimin verildiği süreci kapsar. Dansçı adayları; bu okullarda klasik bale dansçısının bilmesi gereken temel hareketleri, bu hareketlerin doğru yapılabilmesi için gerekli olan kuralları, bedenini yönetmeyi, bedeninin eksiklerinin farkına vararak, bu eksikleri gidermenin yollarını ve bale repertuarını öğrenirler. Eğitimin en önemli ve en gerekli noktalarından biri ve bale sanatının da temel taşlarından olan dansın müzik ile uyumu da bu eğitim süreci boyunca edinilen bir beceri olup; solfej ve piyano dersleri de bale eğitim programlarında yer almaktadır.

Dansçı adayları okulda, başta klasik bale dersleri olmak üzere tüm dans derslerinden (karakter, modern dans, pas de deux, halk dansları, repertuar...) edindikleri bilgi ve fiziksel form ile profesyonel bale topluluklarına kabul edilir.

Öğrenciye gerekli temel klasik bale eğitiminin verildiği okullar, aynı zamanda öğrenciye sanat yaşamları süresince ve devamında; kendilerini geliştiren, araştırmacı dansçılar olmaları hususlarına da önem verirler.

Türkiye'deki bale okullarında Vaganova sistemi ile eğitim verilmektedir. Okullar bu sisteme uygun eğitim müfredatı doğrultusunda yıllık programlarını düzenlerler. Ülkemizde Klasik bale eğitiminin okul dönemi, konservatuarlarda 4 yıl orta, 4 yıl lise, 4 yıl lisans eğitimi olmak üzere toplam 12 yılda tamamlanmaktadır.

3.2 EĞİTİME GİRİŞ

Eğitim süreci, dansçı adayının okula giriş sınavını geçmesi ile başlar. Bu sınavda; dansçı adayının fiziksel ve kişisel verilerinin, klasik bale eğitimi ve bale dansçılığı kriterlerine uygunluğu aranır.

Giriş sınavı iki aşamada gerçekleştirilir. Birinci aşamada öncelikle, öğrencinin fizik yapısının uygunluğu değerlendirilir. Adayın fizik yapısının uygunluğu;

- İnce kemikli ve ince bir yapı,
- Uzun bacak-kol-beden çizgisi,
- Bedenin bölümleri arasında orantı,
- Bacak ve kol boyunun uzunluğu,
- Kalça yapısının dar ve kısa ölçülerde olması,
- Uzun boyun, minyon baş yapısı,
- Bacakların ve ayak bileğinin esnekliği,
- Kalça eklemlerinin iki yana doğru rahatça esnemesi/açılması,
- Omurga ve sırt adalelerinin öne rahatça eğilecek ölçüde esnek/yumuşak olması,
- Belin arkaya rahatça bükülecek ölçüde esnek olması,

gibi özelliklerinin değerlendirilmesi yoluyla yapılır.

İkinci aşamada tüm bu fiziksel özelliklerin daha detaylıca irdelenmesinin ardından hareket ezberi yatkınlığını ölçmek için adaya; basit adımlardan oluşan, ritmik özellikler içeren kısa bir hareket dizisi gösterilir ve müzik eşliği ile tekrar etmesi istenir. Bunu takiben, adayın kendi istediği türde müzik ile doğaçlama dans etmesi istenir ve beden hareketlerinin bütünsel uyumu, müzik ile sağladığı uyum, dans ederken duygusal / bedensel dışa vurumu gözlenir. Bir müzisyenin yaptığı; ses duyusu, melodi tekrarı ve ritim algısının ölçülüşüyle sınav tamamlanır.

Bu kriterler, genç dansçı adayının ilerleyen eğitim ve profesyonel dansçılığı süresince kendisini doğru yönde geliştirmesi, tekniğinin ve algısının sistematik bir şekilde ilerlemesi için elzem niteliklerdendir.

Fiziksel olanakların yeterli olması, öğrencinin eğitim sırasında karşılaşacağı teknik zorlukları aşması için uygun duruma işaret etmektedir. Ancak eğitim süreci boyunca göstereceği sabır, azim, algılama kapasitesi, algıladığını bedene aktarma becerisi, disiplin, bedensel aktiviteyi sevmek gibi özellikler en az fiziksel özellikler kadar başarıyı belirlemede etkili unsurlardır.

Yukarıda yer alan tüm bu kriterler esas alınarak yapılan seçme sınavlarına katılımın sayıca çokluğu; doğal olarak daha uygun adaylara erişme ve bunun takibinde de eğitimde çizgiyi daha yükseğe taşıma olanağı sağlayacaktır. Ancak; eğitimlerle yapılan görüşmelerde bale öğrencisi seçme sınavlarının, uygun seçeneklere ulaşacak sayıda aday arasından yapılmadığı konusu dikkat çekmektedir.

“Bale mezunlarının kadrolu iş bulamama sorunlarının neredeyse 20 yıldır sürmesinin, sınavlara başvuruyu çok düşürmesi sebebiyle; 1980’lerde 150-200 çocuk arasından yaptığımız seçmeleri, son 10 yıldır 50-60 çocuk arasından yapmaktayız. Bizler açısından oldukça sınırlayıcı olan bu olgu nedeniyle; seçme sınavlarında mükemmeli/en uygun olanı aramak yerine; fiziksel olanaklarda aranan niteliklere “diğerlerine görece daha fazla sahip olan” çocukları eğitime kabul ediyoruz. Öte yandan; bunca yıllık tecrübe ile söyleyebilirim ki, fiziksel olanakların tam olması öğrenciyi her zaman başarıya ulaştırmıyor. Başarma isteği, algılama kapasitesi, azim ve disiplinle çalışmak başarı için çok önemli.”⁴

⁴ Aksan, M. 2016.

Fotoğraf 3.1. Klasik Bale Giriş Sınavı

3.3 TEMEL EĞİTİM DÖNEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Başlangıç sınıfları, adım adım gelişen eğitim sürecinin temelini oluşturması sebebiyle öğretmenlerce büyük önem taşımaktadır. Hareketlerin öğretimi, dansçının bedenini gereken forma sokulması ve kavrama yeteneğini geliştirme becerisi ile dansçılık mesleği için gereken disiplini edinme gibi alışkanlıkların kazandırılması öğretmenlerin bu dönemdeki temel hedeflerindedir.

“Tüm dans tekniklerinde olduğu gibi klasik bale dansçılığının eğitim süresince de doğru duruş önemli ve gereklidir. Doğru duruş, dansçının doğru bir denge ile

dik bir şekilde dans edebilmesini sağlar. Eğitim döneminde; eğitmenin, öğrenciyi bale dersi içerisinde bar veya orta egzersizleri sırasında vücudunun doğru ve kare duruşu için uyarması, standart eğitim uygulamalarındandır”⁵

Bu sebeple derslerde, hareketlerin öğretilmesinin yanı sıra, beden “Kare duruş” u olarak tanımlanan; vücudun iskelet sisteminin, beden bütününe ve adalelerin doğru konumunun, öğrenciler tarafından öğrenilen bu hareketlerin uygulanması sırasında muhafazasına özen gösterilir.

“Kare duruş, estetik gereklilik olmanın yanı sıra sakatlanmanın önlenmesi için mihenk taşı olarak algılanmaktadır”⁶.

Hareketlerin uygulanması sırasında, vücut koordinasyonu yani baş-kol-el-bacak-ayak hareketlerinin uyum içerisinde olması gerekmektedir. Bedenin ağırlık merkezinin iyi kavranması, vücut ağırlığının uygun bir biçimde taşınması/denge ve bir noktadan diğer bir noktaya doğru geçiş için önemlidir.

Adalelerin güçlenmesi ve sağlıklı bir dışa dönüklük (turn out) için; kalça ekleminde başlayan ve adalelerin gücüyle desteklenen bir biçimde çalışılması hususuna özen gösterilmelidir. Ancak; Sugano ve Laws (2002, Uluslar arası Sahne Bilimi Senpozyumu) dansçıların barda *turn-out* hareketleri yaparken büyük ölçüde boylamsal güç sarf ettiğini ve bazı dansçıların *turn-out* yapabilmek için ayaklarını, alt ekstremit eklemlerinin anatomik kapasitelerinin ötesinde dışarıya doğru dönen bir pozisyonda koyduklarını tespit etmişlerdir. Bu tespit haklı ve yerinde bir tespit olup, bahsedilen biçimde egzersiz yapmanın, ayak bilekleri ve dizlerde sakatlanmalara sebep olabileceği kanısına varmışlardır.

⁵ Wilmerding, V., & Krasnow, D. (2011). Dance pedagogy: myth versus reality. In *Proceedings of the International Symposium on Performance Science* Vol. 201, No. 1, pp. 283-289.

⁶ Aksan, M. 2016.

“Derslerde; İtmek, çekmek, sürtmek gibi hareketlere yön veren kuvvetin doğru anlaşılması ve uygulanmasına özen gösterilir. Battement tendus ve jeté hareketlerinde, ayağın yeri iyi hissederek, sürterek açıp kapatılması adaleleri güçlendirirken; diğer yandan da zıplama hareketlerinin başarıyla yapılması için hareket mekaniği bakımından alışkanlık kazandırma özelliği taşımaktadır”⁷

Bu dönemde; öğretmenin her bir öğrenciyi iyi takip etmesi böylelikle hataları anlama ve uygulamaları dikkatle gözlemleyerek; bedende ve beden hafızasında yer etmeden düzeltmesi çok önemlidir. Aksi takdirde, bu sınıflarda yerleşecek yanlış unsurları gidermek çok uzun zaman alabilmektedir. İlk yıllarda müzik ve beden uyumunun sağlanması, hareketlerin müzik ile desteklenmesi, ritim duygusunun gelişmesine yardımcı olur.

Kol Port de Bras’ ların da süslemelerden kaçınılarak sade bir yol izlenmelidir. Kol pozisyonlarının biçimleri ve sınırları, pozdan poza geçişler, Port de Bras’ lar da kolların izledikleri rotanın belirli ve net olması; sınıfta, okulda, bale topluluğunda bir standart sağlanmasını kolaylaştırıcı öğelerdendir.

Hareketlerin ve özelliklerinin iyi kavranması, doğru uygulanması bale tekniğinin temeline sağlam bir başlangıç yapmanın yanı sıra; hareketlerin birbirlerine eklenerek geliştirilmesi ve dersin hedeflenen standart doğrultusunda kolayca işlenmesi için de önemlidir.

Bu süreçte öğrenciyi bale eğitimi vermenin yanı sıra; mesleğin doğası gereği var olan rekabetin diğerlerine değil, kendisine yönelik olması, her gün bir öncekinden daha iyi olmayı hedeflemesi, bir önceki günün yanlışlarını tekrar etmemesi, sınıf arkadaşlarıyla dayanışma içinde, adeta takım ruhuyla çalışma gibi alışkanlıklar, yaklaşımlar kazandırılmaya çalışılması da eğitimin diğer önemli kısmını oluşturur.

⁷ Aksan, M. 2016.

“Öğrenciler arasında hiç bale bilmeyen var ise; bale bilenleri de ihmal etmeden, ancak hiç bilmeyenlere de diğerlerini yakalamaları için destek verilmesi; öğrencilerin kazanılması için gerekli ve değerli bir yaklaşımdır. Sınıfın ilerlemesinde en iyi öğrencileri değil sınıfın ortalamasını dikkate almak adil bir yaklaşım olacaktır.⁸”

Fotoğraf 3.2. Paris Bale Okulunda Eğitimin İlk Dönemi

3.4 EĞİTİMİN ORTA DÖNEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Eğitimin orta döneminde öğrencilerin teknikleri, aldıkları temel eğitime dayalı olarak daha da geliştirilir. Ders, daha güç hareketlerin de eklendiği, hareket çeşitliliği bakımından zengin kombinasyonlar içerir. Özellikle zıplama ve dönüş hareketleri çeşitlenir ve zorlaşır. Bu dönemde artık eskisi kadar yalın olmayan kombinasyonların, temel eğitim döneminde edinilmiş teknik bilgilerin muhafaza edilerek uygulanması beklenir.

⁸ Aksan, M. 2016.

Kombinasyonların çeşitlenmesi aynı zamanda dans olgusunun gelişmesine yardımcı olur. Koordinasyon ve artistik nitelikler üzerinde durularak, hareketler içerisine estetik nüanslar eklenir.

Kombinasyon içerisinde değişken ritimler kullanılır. Müzik, dans dinamiğini destekler. Böylelikle hareketler arasında akıcılık sağlanırken aynı zamanda öğrencinin ritim algısı da çeşitlenmiş ve gelişmiş olur.

Öğrenciler bu dönemde kendilerini profesyonel dansçılığa hazırlayacak, hem teknik hem artistik açıdan gelişimlerini destekleyecek, repertuardan solo rollere çalışmaya başlarlar. Eğitimcilerin derslerindeki kombinasyonlarına bu sololardan adımlar eklemeleriyle de çalışma pekişmiş olur.

Bu dönemde öğrencilerin kapasiteleri belirginleşmeye başlar ve yetenek, derste gösterdikleri azim, derse olan ilgi bakımından farklılıklar oluşturabilir. Eğitimcilerin bu hususlara dikkat ederek öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olmaları önemlidir. “Bir bale eserindeki rollerin farklılığı ve farklı kalitelerde dansçılara ihtiyaç olduğu göz önünde bulundurularak; sadece en iyi öğrencilere odaklanmaktan sakınılmalı, her öğrencinin “kendi en iyisini” yapması için destek olmak hedeflenmelidir.”⁹

Öğrencilerin aynı zamanda ergenlik dönemlerinin baş göstermesiyle; kız öğrencilerde kilo problemleri oluşabilmektedir. Eğitimciler, kız öğrenciler üzerinde adeta baskıya dönüşen bu problemin üstüne gitmemek gerektiğinin, sorunun başında bu konu ile ilgili olarak öğrencinin aydınlatılmasının önemli olduğu kanaatindedirler. Erkek öğrencilerin ise bu dönemlerinde; kural dışı davranma olasılıklarının arttığı, bu sebeple ailelerle eğitimcilerin ilişki içinde olmasının öğrencinin gelişimi açısından önemli olduğu, hem kız hem erkek öğrencinin kendi haline bırakılmaması gerektiği eğitimcilerce dikkat edilmesi gereken hususlardandır.

⁹ Aksan, M. 2016.

Fotoğraf 3.3. Vaganova Okulu, Eğitimin Orta Dönemi, Klasik Bale Sınavından Bir Resim

3.5 EĞİTİMİN SON DÖNEMİNİN ÖZELLİKLERİ

Klasik bale eğitiminin son döneminde, öğrencinin yetişkin ve birey olduğu göz önünde bulundurulmalı ve bu doğrultuda iletişim kurmaya özen gösterilmelidir. Gelişimini tamamlamış, profesyonel bale dansçılığına adım atacak olan son dönem öğrencilerinin vücutları üzerinde yeni teknik nüanslar denenmeli, sınıfın genelinde eksik olan ve tamamlanması gereken hareketler üzerinde durulmalı, baledeki yeniliklerden öğrencilerin faydalanması sağlanmalı ve sahne çalışmasının özellikleri konusunda öğretmen; kendi tecrübelerinden faydalanarak öğrencileri bilgilendirmeli ve ders içindeki yaptığı hataları düzeltme yönünde öğretmen-öğrenci birlikte uyum içinde olmalıdır.

Eğitimin bu son aşamasında, öğrenciyi profesyonel hayata en iyi şekilde hazırlamalı ve güvenini kazanmasına yardımcı olunmalıdır. Bir bale eserinde her türlü dansçıya ihtiyaç olduğu ve her gün ilerlemenin mümkün olduğu göz ardı edilmeden; yalnızca parlak öğrenciler değil, öğrencilerin tümünde gelişme sağlanması amaçlanmalıdır.

Öğrencilerin yaşlarına uygun tavırla uyum içerisinde, yüksek bir motivasyonla, disiplinle çalışmaları beklenmelidir. Bu sürecin, aynı zamanda yetişkinliğe geçiş dönemi olması sebebiyle, öğrencilerde hedef sapması ya da sorgulama dönemleri yaşanabilmektedir. Bu dönemin aşılabilmesi ve eğitime yoğunlaşmaları için öğrenciler motive edilmelidir. Öğrencilerin disiplinli, dikkatli ve doğru çalışmalı, aileler ile eğitimler de eğitim konusunda uyum içinde olmalıdır.

“Tekniğin güçlenmesi ve bu tekniğin anatomide doğru kullanılması; artistik, çabuk kavrayan ve öğrendiklerini uygulayabilen, bedeninin enstrümanı olduğu bilincini oluşturan öğrenci doğru yönde gelişmiş demektir.” (Yazıcı, O. 2015). Öğrencilerin her birinin klasik bale dans tekniğine dair kendi eksikliklerini anlamak, görmek ve gidermek konusunda daha bilgili ve bilinçli olduğu bu dönemde; bu eksikleri gidermek konusunda özen göstermeleri, kendi hatalarını

yakalama, giderme ve tekrar etmeme becerisi bu dönemde kazanılmış olmalıdır.

Öğrencilerden disiplinli çalışmasının yanında bedenini koruması ve en iyi şekilde beslenmesine dikkat etmelidir. Bale sanatı ile ilgili araştırmalarda bulunması ve sanatsal faaliyetler içinde yer alması gerekmektedir.

Dans yaşamında başarılı olmak teknik ve artistik kapasite kadar; mesleki sevgi ve etik anlayışı, başarı isteği, zorlukla baş etme azmi ve sabrı da gerektirmektedir. Öğretim süreci boyunca kazandığı mesleki disiplinle; hangi öğrencinin uzun vadede başarılı olacağı, dans hayatına atıldığında ortaya çıkmaktadır.

Fotoğraf 3.4. Vaganova Bale Okulu, Eğitimin Son Dönemi, “Pas De Deux” Dersinden Bir Resim

4. BÖLÜM

PROFESYONEL BALE TOPLULUKLARINDA KLASİK BALE DERSLERİ

Profesyonel bale topluluklarında klasik bale dersleri, tıpkı eğitime yönelik klasik bale derslerinde olduğu gibi her sabah uygulanır. Eğitime yönelik klasik bale dersleri temel klasik bale eğitimini kapsamaktadır ve öğrenciyi profesyonel bale dansçılığına hazırlar. Profesyonel topluluklarda uygulanan klasik bale dersleri ise; dansçıların okulda almış oldukları temel eğitimi pekiştirerek, repertuarı ne olursa olsun sahne üstündeki performanslarını teknik ve artistik açıdan geliştirerek sergilemelerine olanak sağlar.

Klasik bale dersleri, okullarda uygulanan eğitime yönelik klasik bale derslerindeki gibi üç bölümden oluşur (bar-orta-zıplama). Dersi oluşturan bale hareketlerinden oluşan kombinasyonlar tüm dansçılar tarafından aynı şekilde uygulanır, tüm grup aynı hareketleri aynı düzenleme içerisinde yapar. Eğitmen tarafından hazırlanan kombinasyonun çeşitlemeleri olmaz, sahnedeki gibi her dansçı ya da grup için farklı kombinasyonlar düzenlenmez. Derste tüm dansçılar aynı hareketi yaparak; üzerinde çalışabilme, teknik ve artistik olarak kendilerini geliştirebilme şansına sahip olurlar.

Okul dersinden farklı olarak, dersin son bölümünde; erkek dansçılar solo dansların sonunda yer alan, manage, tour en l'air çeşitleri, batterie'ler gibi, erkek dansçılara yönelik ve solistik hareketleri çalışırken; kadın dansçılar fouette, pique tour vb. hareketleri çalışarak temsildeki rollerine hazırlık yaparlar.

“Dersler; dansçının repertuarı ne olursa olsun formda kalmasını, yeterliliğini arttırmasını, koordinasyon ve müzikalite adına kendini geliştirebileceği bir platform yaratmayı amaçlamalıdır.”¹⁰

Profesyonel bale topluluğundaki dansçıların eserlerde yer alabilmesi için belirli bir seviyede olmaları beklenir. Dansçının teknik kalitesinin yüksek olması, fiziksel formunun bale dansçılığına uygunluğu ve disiplinli olması bu topluluklarda dansçıdan beklenen özelliklerin başında gelir.

Fotoğraf 4.1. Royal Bale, Klasik Bale dersinden bir resim

“Profesyonel bale topluluğundaki dansçının bale dansçılığı açısından gerek teknik gerek fiziksel uygunluk olarak tam olması beklenir. Dansçı artık burada,

¹⁰ Boquin, Siner - Yannick 2015 Söyleşi.

eğitim d6neminde edindiği bilgilerin 6st6ne farklı eğitmenlerden ve farklı koreograflardan edindiği bilgileri ekleyerek, eserde sergileyeceği rol6n gerektirdiği ruhu yansıtarak dans etmeyi amaçlamalıdır.” (Sunal, Zeynep 2016)

Derslerde; dengesinin sağlamlığı, v6cudun formunu bozmadan artistliğin eklenmesi, her bir dansçının kendi kapasitesi 6lç6s6nde y6ksek teknik kalite sergilemesi de dansçıdan beklenen diğer genel unsurlardır.

“Her eğitmenin amaçladığı farklı çalışma şekilleri var. Bu konuya bir standart getirmek m6mk6n değil. Dansçı ne kadar değişik teknik g6r6rse farkındalığı o kadar artıyor. Hareket kabiliyeti o kadar gelişiyor. Entelekt6elliği artıyor doğal olarak” ¹¹

¹¹ (Boquin, Siner Yannick 2015).

BEŞİNCİ BÖLÜM

EĞİTMENLİĞE YÖNELİK BİLGİLER

5.1 OKUL EĞİTMENLİĞİ

Okul eğitmenliği, öğrencinin dansçılık yaşamının temelini atıldığı dönemi kapsadığından dolayı son derece hassas ve okulun temel çalışma tekniği prensiplerine uygun, titiz ders programı uygulaması ile çalışılmasını esas alan bir görevdir. Çünkü eğitim döneminde öğrencinin aldığı eğitim; kendi tekniğini kapasitesi ölçüsünde en üst seviyeye ulaştırması, kendini ve dansçılığını keşfetmesi, dansçılık yaşamında sahnedeki performansının iyi olmasına olanak sağlar.

Bazı eğitmenlerin hem okulda hem de profesyonel bale topluluklarında ders verdiklerine rastlanmaktadır. Bu eğitmenler iki kurum arasındaki eğitim, öğretim ve gelişim aşamalarını gözlemleyip, iki kurum arasındaki amaç farklılıklarını dikkate alarak derslerini hazırlarlar. Okul derslerinde; bale tekniğinin öğrenilmesi ve ilk yıllarda bu tekniğin vücutta doğru konumlanabilmesi için derste pratik ve pekiştirme yerine eğitim-öğrenime yönelik çalışmalar yapılır. Bu sebeple derste eğitmenlerin, aynı zamanda; öğrencinin derste vücut ısısını düşürmeden kombinasyon içerisindeki hareketleri ve vücuttaki doğru konumunu öğretmek ders içerisinde ilerledikleri görülmektedir. “Öğrenciyle çalışırken bir fark gözetmiyoruz diyebilirim. Belki biraz daha fazla konuşuyoruz daha fazla bilgi veriyoruz ve öğrencilerle tek tek daha fazla zaman harcıyoruz”¹²

Okullar tarafından, belirli bir teknik ve ders müfredatı doğrultusunda eğitim planı oluşturulmaktadır. Eğitmenler okul müfredatının ve okul eğitiminin esas alındığı bale tekniğinin dışına çıkmadan; aldıkları eğitim, teknik bilgi, tecrübe ve

¹² Boquin, Siner Yannick 2015.

gözlemlerini öğrencilere aktarırlar. “Kombinasyonlar; öncelikle öğrencinin hareketleri doğru bir biçimde yapabilmesi ve yerleştirmesi amacıyla yalın, kontrolü kolaylaştıracak biçimde tasarlanır. Eğitimin bu aşamasında karmaşık hazırlanan kombinasyonlar; öğrencinin, vücudunun doğru konumlanması, hareket içerisinde dikkat etmesi gereken temel çalışma prensipleri vb hususlara odaklanmasını zayıflatabilir ¹³.

Fotoğraf 5.1. Paris Operası Bale Okulu, Klasik Bale dersi, “Bar” çalışmasından bir resim

Eğitmenler, derslerin tüm bu etkilerini dikkate alarak hazırlanmalarının dışında, kombinasyonları düzenlerken; dersteki öğrencilerin genel yapısını (kabiliyet, algı seviyesi, fiziksel avantaj ve dezavantaj, vb.) göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünürler.

¹³ Aksan, M., görüşme, 2015.

“Öğrencinin fizik kapasitesi ve teknik düzeyine göre dersler sistematik olarak hazırlanır. Öğrencinin zayıf yönleri tespit edilip o hareketlerin üzerinde çalışılmalıdır”¹⁴.

Eğitmenlerin gelişim dönemindeki genç dansçı adaylarına karşı yaklaşımlarında daha titiz davrandıkları gözlemlenmiştir. Özellikle okulun orta döneminde, güven eksikliği, kilo problemleri ve beraberinde getirdiği baskı gibi sorunların öğrencileri olumsuz yönde etkilemesinden dolayı eğitmenlerin ders verirken; öğrencilerinin böyle dönemlerinde, pedagojik yaklaşımlarla ders içerisindeki motivasyonlarını yüksek tutmayı da dikkate aldıkları görülmektedir.

Profesyonel bale topluluklarındaki eğitmenler ile okul eğitmenlerinin uyum içinde olmasının gerekliliği, eğitmenlerce önemsenen bir başka konudur. Özellikle son sınıf öğrencilerinin, profesyonel bale topluluklarına adım attıkları ilk senelerde bazı uyum problemleri yaşadıkları; bu uyum problemlerinin öğrencilerin artistik ve teknik anlamda deneyim eksikliğinden kaynaklandığı eğitmenlerce gözlemlenmiştir.

Yurtdışında da eğitmenlik yapan bazı eğitmenler, diğer ülkelerde okul eğitimini tamamlamış dansçıların, profesyonel topluluklara geçişlerindeki uyum düzeyini gözlemlemiş ve detaylandırmışlardır.

“Okullarda amaç, özellikle okulun son yıllarında öğrenciyi; bir profesyonel bale topluluğu dansçısının yapabilirliği ölçüsünde koordinasyon, farkındalık, hızlı algılama ve uygulama boyutuna ulaştırmak olmalı. Profesyonel dansçı adayı, bale topluluğuna geçtiğinde; öğreneceği tek şey o hıza ayak uydurmak olmalı. Bu az çok dünyada böyle. Son iki sınıf öğrencileri rahatlıkla bale topluluklarında

¹⁴ Yazıcı, O., söyleşi, 2015.

fark edilmeksizin grupta dans edebilecek seviyede point ve zıplama tekniğine ulaşmış oluyorlar”¹⁵ .

5.2 PROFESYONEL BALE TOPLULUKLARINDA EĞİTMENLİK

Dansçının temel eğitim dönemini tamamlayıp, profesyonel bale dansçılığına adım attığı profesyonel bale topluluklarındaki esas amaç; sahne üzerinde sergilenen bale eserinin yüksek kalitede seyirciye aktarılmasıdır. Tıpkı bir eserdeki koreografi, müzik, dekor-kostüm-ışık gibi dansçının sahne üzerindeki performansı da bu kaliteyi belirleyen önemli unsurlardandır. Dansçının temel eğitim döneminde edindiği teknik bilgi ve fiziksel form kadar, dansçının profesyonel dans hayatına devam edeceği bu uzun süreçte eğitimden edineceği bilgi, gözlem ve tecrübeler de son derece önemli ve faydalıdır.

Profesyonel bale topluluklarındaki dansçılar; sergilenen eserlerin çeşitliliğiyle orantılı olarak, bale sanatının çeşitli ekollerini tanıyıp, farklı tarzlarda koreograflarla çalışma şansına sahip olurlar. Eğitimci, dansçıların kendilerini geliştirebilmeleri ve sanatsal farkındalıklarının artması adına bunun önemli olduğu görüşündedirler.

Profesyonel topluluklarda farklı eğitimci ile derse giren dansçıların uyum sağlaması zor gibi görünse de; aslında farklı stillerde çalışan dansçıların, gelişim göstermeye yönelik çaba sarf ettikleri, motivasyonlarının ve derse olan ilgilerinin arttığı eğitimcilerce gözlemlenmiştir. Aynı zamanda, farklı hocalarla çalışma imkanı, dansçılara her bir hocanın kişisel birikiminden faydalanarak yeni bilgilere ulaşma, kendi anatomik yapısı ya da teknik özelliklerine ya da eksikliklerine daha uygun mesleki detaylar hakkında bilgilenme olanağı sağlamaktadır.

¹⁵ Boquin, Siner Yannick, söyleşi, 2015.

Fotoğraf 5.2. Pennsylvania Bale Topluluğu, Klasik Bale dersinden bir kare (Angel Corella)

Eğitmenlerin derslerini hazırlarkenki esas hedefleri; dansçıyı sahnelenecek eserdeki rolüne hazırlamak ve formunu koruması, kendini geliştirebilmesi için gerekli ders düzenini yaratmaktır. Eğitmenler, kendi stillerine uygun hareket, hareket içerisinde görmek istedikleri artistik tavır, duruş ve müzikalite uygunlukları doğrultusunda derslerini hazırlarlar.

Profesyonel topluluklardaki eğitmenlerin kendilerine özgü eğitim stilleri vardır. Stilleri belirlemelerindeki etkenler kendi birikim, gözlem ve tecrübeleridir.

Eğitmenler birikimleri neticesinde, kendi önem verdikleri hususlar doğrultusunda derslerini hazırlarlar.

“Derslerimde Vaganova ve Bournonville tekniklerini kullanıyorum. Fransız ekolüne ait kolların konumu ve kullanımı da derslerimde önemsedğim unsurlardan. Profesyonel topluluklardaki bayan dansçılarının hem sahneye daha hazır olmaları hem de güç ve kondisyon kazanmaları için derslerde point giymelerinin gerekli olduğunu düşünmekteyim”¹⁶

“Gelişim açısından bardaki çalışmanın süresini kısa tutarak orta hareketlerine daha uzun zaman ayırmak gerekir. Dönüş ve zıplama hareketlerini, oynanan eserlerdeki koreografilerden esinlenerek tasarlarım. Sahneye çıktığında dansçılarının, kendilerinden daha emin ve güçlü olmalarını sağlar”¹⁷(

“Bizim derslerimiz zaten kendi içinde teknik açıdan çok büyük farklılık göstermese de Vaganova sistemine nazaran terminoloji, müzikalite ve koordinasyon açısından bazı farklılıklar taşıyor. Bu yüzden konuk olduğumuz bale topluluklarında ilk günden başlayarak yükselen bir grafikte yapılandırıyoruz dersleri. Epaulement, Port de Bras kullanımı en dikkat ettiğimiz konular”¹⁸

Yukarıda yer alan paragraflarda görüldüğü gibi: kimi eğitmen teknik beceri ve dayanıklılığın artırılmasına odaklanırken, kimi öğretmen ayakların doğru çalışmasına önem vererek hazırlar, kimi eğitmense kolların doğru konumlanması ve kol Port de Bras’larına önem vermeyi tercih edebilir. Esas amaç, büyük jumplar (zıplamalar), Pirouette (dönüşler), kombinasyon sırasında yönlerin kullanımı, hızlı-atik çalışan bacak-beden vb. gibi hususlarda dansçının ve sahne üzerindeki performansının kalitesini arttırmaktır. Bu unsurlar; eğitmenlerin kendi deneyim ve tecrübeleri sayesinde edindikleri bilgi ışığında, özellikle derslerinde ağırlık vermek istedikleri konu olarak dersin içerisinde ve ders bütünlüğünde görülmektedir.

¹⁶ Sunal, Z. 2016.

¹⁷ Gündül, S. 2015.

¹⁸ Boquin, Siner Yannick 2015.

Eğitmenlerin önem verdikleri bir konu da derslerini, topluluktaki dansçıların teknik seviyelerine göre yani tüm dansçılara fayda sağlayacak, geliştirecek seviyede hazırlamaktır. Derslerde ihmal edilmemesi gereken ve kimi eğitmenlerce de farklılık gösteren bazı hareketler vardır. Bu hareketler, tıpkı eğitmenlerin stilleri gibi farklılık veya benzerlik gösterebilmektedir.

Boquin 'in de ifade ettiği gibi "Dans tekniği, bütünü kapsamaktadır. Derslerde ihmal edilen Port de Bras, Epaulement ve bunların koordinasyonuna dayalı çalışmalar, bir eser çıkartırken alıştırıcılara ve dansçılara zor anlar yaşatıp yavaşlatabiliyor."

Fotoğraf 5.3. Kanada Devlet Balesi Profesyonel Bale Topluluğu, Klasik Bale Dersi, "Bar" alışmasından Bir Resim.

Dersler; vücudu, adaleleri gereksiz yoran ağır, karmaşık ve uzun kombinasyonlar içermemeli, dansçılarının esnekliklerini ve formlarını korumalarına yardımcı olup, teknik anlamda dansçının kendini geliştirmesine olanak sağlamalıdır.

“Bir gün evvel bir temsil yapmış dansçı ile hiç temsili veya provası olmayan dansçının adalesi aynı değildir, eğitmenler bu hususu göz önünde bulundurmalarıdır”¹⁹

Hareketlerin belirli bir amaca bağlı ve birbirlerini beslercesine devam ediyor olması, oynanan eserin içerisinde uygulanan hareketleri içeren kombinasyonlardan oluşan derslerin hazırlanması, dansçıların gelişimi ve kendilerini sahnede hazır hissetmeleri için önemlidir.

¹⁹ Keresteciler, O. 2016.

Fotoğraf 5.4. Paris Opera “La Bayadère” Adlı Eserin Provasından

Fotoğraf 5.5. Paris Opera “La Bayadère” Adlı Eserin Temsilinden

ALTINCI BÖLÜM

DANS BİLİMİ

6.1 DANS - BİLİM İŞBİRLİĞİ VE KLASİK BALE

Yapılan bu çalışma sırasında spor ve bilim/dans ve bilim işbirliğine dair çok sayıda bilgiye erişilmiştir. Bu araştırmalar neticesinde insan bedeni ile hareket ilişkilerinin bilim dallarıyla beslenmesinin çok yararlı olabileceğine dair ipuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışmanın bir kaynak oluşturmasının hedeflenmesi nedeniyle; bu bölümde, eğitmenlere ve dansçılara yararlı olabilecek dans bilimi konusu ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir.

Spor ve bilim işbirliği uzun yıllar önce başlamış ve bu alanın dans konusuna etkileri daha sonra ortaya çıkmıştır. Dans ve bilim işbirliği söz konusu olduğunda; konuyla ilgili dans eğitmenlerinin de altını çizdiği gibi; dansın bir sanat dalı olduğu ve sanatsal yaratıcılığı ortaya çıkartacak tekniklerin öğretilmesi gerektiği de gözden çıkartılmamalıdır.

Dans biliminin gelişimine ana hatlarıyla kısaca göz atacak olursak; Kinesioloji; insan hareketinin bilimsel temelini inceleyen bir bilim dalı olup sadece atletlerin eğitimi için 1950'lerden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalar ve elde edilen bilgiler doğrultusunda "Kinesioloji ve Tıbbi Dans" mecmuası ilk kez 1989 da, dans "Kinesioloji Bülteni" de yine ilk kez 1977 yılında basılmaya başlamıştır. Oysa "Fiziksel Eğitim ve Rekreasyon" mecmuası 1937 den beri yayınlanmaktaydı. Buraya "Dans"ın ilave edilmesi ancak 1981 de yapılabildiği. "Uluslararası Dans Bilimleri Tıbbi Eğitim Mecmuası" ise 1993 de yayınlanmaya başlamıştır.

Zamanımızda medikal personel ile ilişkileri değerlendirildiğinde; dansçılar ve dans eğitimcilerinin oranı, atletlere ve atlet eğitmenlerine göre daha azdır. Bu tip

etkileşimi destekleyen tek örgüt olan “Dans Tıbbi ve Bilimi Derneği” 1990 da kurulmuş olup, bu konuda ilk konferans Amerika’da 1991’de yapılmıştır. Dans eğitimi biliminin ilk kitabı da Priscilla M. Clarkson ve Margaret Skrinar tarafından 1998 de yayınlanmıştır. Tıpçılar, dans eğitmenleri ve dans araştırmacılarının yazdığı bölümler bu kitapta yer almıştır. Aynı şekilde Solomon Minton (1990) da dans kazalarının önlenmesi konusunda bir kitap yayınlamıştır. Bu kitap ile Tıp Psikolojisi, Kinesioloji, Egzersiz Fizyolojisi ve Dans Eğitimi alanlarını içeren disiplinler arası bir bakış açısı dile getirilmiştir.

Günümüzde dans bilimine yönelik çalışmalar, dansın gelişmesiyle orantılı olarak hızla artmıştır. Bu alanda konferanslar verilip, dans bilimine yönelmek isteyen genç bilim adamlarını yetiştirmeye yönelik eğitim programları oluşturulmuştur.

Fotoğraf 6.1. Trinity Laban Dans ve Müzik Okulunun Dans Bilimi Üzerine Yaptığı Bilimsel Çalışmalardan Bir Resim

Trinity Laban dans ve müzik okulu da dans bilimine yönelik çeşitli çalışmalar yapmaktadır. 2001 yılında Dans Bilimi dalında yüksek lisansı sunan dünyadaki

ilk kurum olmuştur. “Trinity Laban Dans Bilimi alanında, dans performansının kalitesinin artması adına bilim adamları yetiştirmeyi amaçlar. Amacı; dansın bilim ile sağlıklı büyümesine katkıda bulunmaktadır.” Caroline Miller, (Dans Bilimi Bölüm Başkanı).

Dans bilimini kullanarak eğitim veren dans eğitimcileri bu işbirliği sayesinde birçok faydalı bilgiye ulaşmış oldukları dile getirilmektedir. Özellikle egzersiz fizyolojisi, dans psikolojisi ve motor öğrenme konularının, dans eğitimcilerinin daha etkin ve yaratıcı bir eğitim vermelerini sağlamaları yolunda aydınlatıcı bir rol oynadığı bilgisi bu çalışmada varılan sonuçlardan biridir.

Her eğitmenin hedefi; öğrenciye güvenli ve verimli bir ortamda, sanatsal yaratıcılığını geliştirmesine yardımcı olmaktır. Dans ve bilim işbirliği söz konusu olduğunda; konuyla ilgili dans eğitimcilerinin de altını çizdiği gibi; dansın bir sanat dalı olduğu ve sanatsal yaratıcılığı ortaya çıkartacak tekniklerin öğretilmesi gerektiği de gözden çıkartılmamalıdır.

Öte yandan, Dans Bilimi ile ilgili yaptığım araştırmalarımda; dans biliminin esas amacının; dansın, sanatsal formunu bozmadan daha verimli ve güvenli gelişmesini sağlaması amacı ile geliştirildiği de özellikle vurgulanmıştır.

6.2 DANS BİLİMİNİN UYGULAMAYA GEÇİRİLMESİ

Dans Bilimi ile ilgili kaynakların çoğalması ile bilgi arttıkça, dans eğitimcileri bu bilginin uygulamaya geçirilmesi ile ilgili çalışmalara başlamışlardır. Dansçının gelişimi ve sahne üzerindeki performansının; dansçının kendi seviyesinin en üst noktasında olabilmesi için bu bilgilerin ders ve provalara nasıl dahil olması gerektiği eğitimlerce tartışılan temel konu olmuştur. Ve böylelikle Dans Bilimlerinde geliştirilmiş olan bazı kavramlar, Dans Tekniği organizasyonunu ve içeriğini etkilemeye başlamıştır. Örneğin, vücut terapistlerinden elde edilen vücudu dengede tutabilme bilgileri, vücudu temel kondisyonda tutma, esneklik

ve güç kazandırma, vücuda uygun ısınma yöntemlerinin geliştirilmesinde kullanılmaya başlanmıştır.²⁰

Dans bilimi eğitiminin çeşitli alanları vardır. Bunlar dersin sanatsal amacı ve temel yapısını bozmadan dans tekniği dersleri içinde uygulanabilir. Dans bilimi ile ilgili yaptığım araştırmalarda dans biliminin üç ana alanda toplandığı bilgisine ulaştım.

- Egzersiz fizyolojisi
- Egzersiz psikolojisi
- Motor kontrol ve motor öğrenme

Eğitmenlerce; iyi bir biyomekanik ve kinesioloji bilgisi ile dans derslerinin desteklenmesi fikri kabul görmüş; ancak bu desteğin bale eğitiminin esas noktası, yani sanatsal tarafının ihmal edilmesine yol açmayacak biçimde uygulanması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Bu tür bilgilerin dans tekniği derslerinde aktarılması konusunda da çeşitli fikir ayrılıkları meydana gelmiştir. Andrea Watkins ve Priscilla M. Clarkson ise (1990); dans eğitimi sırasında, bu önerilerin hepsini ders programına yerleştirecek vakit olmadığını; bir dans dersi 1,5-2 saat kadar olduğundan, bu süre içinde bir dansçının tüm kaslarının gevşeyip güçlendirilmesinin ve aynı zamanda da dans edebilmesinin mümkün olamayacağını iddia etmişlerdir.

Bazı eğitmenler bu tür bilgilerin derslerde aktarılması durumunda; derslerin hareketten ziyade konuşmaya yöneleceğinden ve bu durumun derslerdeki pratik eğitime ayrılan sürenin kışalmasına sebep olabileceğinden endişe etmişlerdir. Dans derslerin temelini hareket olması gerekir. Ancak, öğrenciye saatlerce

²⁰ Krasnow, D. H., & Chatfield, S. J. (1996). Dance science and the dance technique class. *Impulse*, 4(2), 162-172.

egzersiz yaptırıp, sebebini ya da mekanik detaylarını anlatmamak da uygun bir çözüm yolu değildir.

Yukarıda bahsedilen konuları değerlendiren bazı kurumlar; dans dersleri dışında, dans tekniği derslerine ilave olarak grup veya bireysel olarak çalışılabilecek bazı ek dersler koydular. Bu derslerde fiziksel dayanıklılık ve doğru duruş konularına ayrıca ağırlık verdiler. Bu ekstra saatlerde; ağırlık kaldırma, esneklik kazandırmaya yönelik çalışma ve hatta Pilates gibi teknikleri ilave ettiler. (Clarkson 1988; Karen S. Clippinger-Robertson, 1988). Diğer bir başka sistemle de; motor kontrolünü güçlendirecek, hareket sırasında farkındalığı arttıracak Bartenielf, Alexander, Feldenkreis, gibi tekniklerin kullanımına başladılar.

Yapılan bu çalışmalarda eğitmenler bu çalışmaların dansçıların fiziksel dayanıklılıklarına ve esnekliklerine katkı sağladıkları kanısına varmışlar, hatta bu çalışmaların; dansçılarda oluşabilecek sakatlıkların önlenmesi açısından önemli olduğunu iddia etmişlerdir. Ancak teknik derslerin temel olduğunu, yeni yöntemlerin bu temel ders içinde geliştirilmesi gerektiğini öne sürerek: yapılan yeniliklerin, dans pratiğine ve teknik derslere dahil edilerek uygulanmasının daha uygun bir yol olabileceğini söylemişlerdir. Çünkü; bu çalışmalarda kazanılan yanlış hareket alışkanlıklarının, günlük dans derslerinde ve provalarda sorunlar yaratmaya başladığını fark etmişlerdir. Örneğin; ders dışı çalışmalarında yoga ile vücut esnekliğini kazanmış bir dansçının, bale dersinde aynı esnekliği gösteremediğini gözlemiş ve dile getirmişlerdir.

Dans bilimi bilimcileri, bu durumun en önemli sebebi olarak; bazı dansçıların ders dışı çalışmalarda edindiği tecrübeleri bale dersine taşıyamadıklarını yani "Motorik Kontrol"ü doğru şekilde kullanamadıklarını ve diğer çalışmalarda edindikleri bilgileri derse tam anlamıyla ve doğru bir biçimde taşıyamadıklarını saptamışlardır.

Dans biliminin ilgilendiği Motorik Kontrol eğitim alanının retileri; dansçının bir yerde öğrendiğini diğer bir yerde uygulamasını ya da uygulayamamasını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bir alanda kazanılan yeteneklerin diğer bir alana transferi, fizyoterapistlerin ve motor geliştirme uzmanlarının uzun zamandır inceleme konusu olmuştur.

Carolee J. Winstein, yaptığı çalışmada; fiziksel terapide kullanılan çalışma prensiplerinin, lokomasyon (hareket yeteneği) ve dengenin kontrolünde nasıl kullanıldığı konusunda incelemeler yapmıştır. Bu çalışmalarını iki varsayım üzerinden yürütmüştür. Bunlardan biri “Parçadan bütüne” dir. Winstein bu varsayımında bir hareketin bütününe doğru bir şekilde ulaşılabilmesi için, öncelikle o hareketi oluşturan parçaların doğru şekilde çalışılması gerektiğini vurgulamıştır.

Örneğin; Vaganova metodiğinde “sisonne ouverte per developpé” hareketi öğretilirken, hareketin üç ayrı parçaya bölünerek; önce sisonne simple, ardından developpe’siz sisonne ouverte ve sonuçta sisonne ouverte per developpé hareketinin uygulanması gibi. (Aslında, Vaganova metodiği müfredatında parçadan bütüne yönetiminin çokça yer aldığı görölmektedir.)

Bir diğer varsayımı ise alt düzey bir motor kabiliyetinin, üst düzey bir motor kabiliyetine geçiş sağladığıdır. Örneğin; ağırlık kaldırma veya benzeri güçlenme hareketlerinin; dolaylı yoldan lokomasyonun (hareket yeteneğinin) arttırılmasına yardımcı olması gibi.

Kondüsyon ve vücut terapi sistemlerini kullanan bale eğitmenleri, benzer şekilde parçadan bütüne bir transferin olabileceğini düşünürler. Örneğin; esneklik ve güç kazandırma için yapılan bir kondisyon programının, atlama ve bacak açma becerilerini geliştirebileceğine inanılır. Bu yönde yapılan çalışmalar gerçekten de bu niteliklerin geliştirilmesini sağlar, ancak dansçının vücut terapi çalışmalarında kazandığı bu becerileri, ders pratiğine aynen aktaracağı anlamına gelmeyebilir.

Bazı dans eğitimcileri sakatlık yaşayan dansçılarının, sakatlıklarının tedavi edilebilmesi amacı ile sakatlıklarına yönelik düzenli bir terapi görseler bile yeniden sakatlanabildiklerini gözlemlemişler. Bu nedenle; gerek sakatlık meydana gelmeden önlem almak amacıyla, gerekse de sakatlıkların tedavisinin ardından yinelenmesinin önüne geçebilmek için, dans biliminden faydalanarak dansçı gelişimi açısından istenilen sonuca yaklaşmayı hedeflemişlerdir.

Eğitmenler ve bilim adamları, dans biliminden elde edilen bilgilerin, stüdyoda uygulanan teknik bale dersinin içine ya da ders dışında yapılan kondüsyon ve vücut terapi çalışmalarına eklenilebileceğini düşünmüşlerdir.

6.3 UYGULAMADA DANS BİLİMİ VE KLASİK BALE İLİŞKİSİ (EGZERSİZ FİZYOLOJİSİ)

Dans pratiği; güç, esnekliğin geliştirilmesi, kondisyon gibi geniş bir alanı içerir. Dans eğitimcileri, derslerinde bu konular için ayrıca zaman ayırmaları da bu hususların hazırladıkları kombinasyonları ve günlük-haftalık-aylık ders programlarını bir şekilde etkilediği gözlemlenmiştir.

Eğitmenler, her dansçının kendi fizyolojisine uygun ısınma yöntemlerine ihtiyacı olduğunu farkına varmışlardır. Ancak, toplu uygulanan bu derslerde, her dansçı için ayrı bir ısınma mümkün olmadığı da bilinmektedir. Dans bilimcileri ve eğitimciler; doğru ısınmanın kas hücrelerindeki oksijen ve kan akışının hızlandırılması, hareketin yavaş yavaş artırılması ve her kas grubunun aynı derecede çalışmasını sağlayarak elde edilebileceği kanısına varmışlardır. Aynı zamanda ısınma hareketlerinin, dans sanatı tekniğine özgü hareketler içermesinin; dansçıyı nörolojik olarak da derse hazırladığı, dansçının konsantrasyonu açısından önemli olduğunu da altını çizmektedirler.

Beden hafızası ısınma aşamasında işlemeye başlayarak; dansçının bir gün önce karşılaştığı sorunları, aşması gereken, bedeninde eksik ya da geliştirmeye

ihtiyaç duyduğu hususları anımsayarak, bedenin çalışmasına yön vermeye başlar. Diyebiliriz ki, böylelikle, önce beyin, dans aktivitesine hazırlanmış olur. Örneğin; öğrencinin esneklikle ilgili bir sorunu var ise esnekliğe, dengede kalabilmek, ya da dönüşleri başarıyla gerçekleştirmekle ilgili öne çıkan bir sorunu var ise, bu unsurlara; ısınma hareketleri sırasında beyinin (nöron sisteminin) odaklanmasıyla, bedeninin hazırlanması gerekir.

İkinci olarak dans eğitimcileri “yüklenme”nin dans eğitimine nasıl uygulanacağı üzerinde düşünmeye başladılar. Yüklenme kas gücünü ve dayanıklılığını arttırmak için bir kasın kapasitesinin üzerinde bir yükleme yapılarak ve giderek derece derece artırılarak yapılır.²¹

Yüklenme konusu, özellikle dansçının çalışmadığı, tatil zamanlarında kondisyondan düşmesi durumlarında önem taşımaktadır. Çünkü, hazır olmayan bir vücut üzerine yükleme yapıldığında dansçıda sakatlanmalar olabilir. “Yüklenme” durumunun söz konusu olduğu dönemlerde dansçığı çalıştıran eğitimciler arasında da mutlak bir diyalog olmalıdır.

Dans bilimcilerine göre dersler, teknik ders programında yer alan hareketlerin iyi organize edilerek hazırlanmasını gerektirir. İyi bir ısınma hareketi ile başlanıp, merkez harekete aşama aşama bir akış ile geçilmelidir. Kombinasyon içerisindeki hareketler düzenlenirken, sistematik bir akış göstermesi hususuna dikkat edilmelidir.

Özellikle dersin başında yer alan ve dansçının ısınmasını sağlayan kombinasyon; uzun ve karmaşık hareketler içermemeli, dansçığı bale dersine ve dersin devamına yukarıda belirtildiği gibi nörolojik olarak da hazırlamalıdır.

Isınma kombinasyonlarının karmaşık ve uzun olması, dansçının zihinsel olarak da yorulmasına neden olabileceğinden negatif sonuçlar doğurabilir. Öğrenci,

²¹ Arnheim, 1985; Clippinger-Robertson, 1988.

bazen hareket akışının sıralamasını hatırlamakta zorluk çekebilir. Bu da öğrencinin ağırlıklı bir biçimde egzersizi hatırlamaya odaklanmasına ve bedenini gereğince kontrol edemeyip, yönlendirememesine, dolayısı ile sakatlıklara yol açabilir. İdeal olarak, ısınma hareketlerinin oldukça basit olması gerekir ki, öğrenci esas hareketin üzerinde yoğunlaşabileceği düzliğe erişebilsin.

Bar çalışmaları ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda; Wilmerding (2001) yere değen bacaktaki kasların (*abductor hallicus ve tibialis anterior*) barda, vücudun hiç dış destek almadığı orta alandan çok daha az aktif olduğunu tespit etmişlerdir. Wilmerding ve araştırmacıların bulguları denge için postural tepkilerin uzun bir bar çalışması ile dansçını olumlu yönde eğitilemeyebileceğini ileri sürer. Eğitimcileri bir bale sınıfındaki ders sürecinin yüzde ellisini bar çalışmasına harcanıldığı takdirde barın, dansçının gelişimine katkı sağlayacak bir amaca hizmet etmesi güçleşebilir. Bu yapılan çalışmalar ile çok geniş bir zamanı bar çalışmasına harcamanın, dansçıları kendilerini tam anlamıyla dans çalışması ve performansına hazırlamak için çok önemli olan dersin orta bölümündeki önemli tecrübelerden mahrum bıraktığı kanısına varılmıştır.

Dans bilimcileri çalışmalarını sürdürürken; kısa bir ısınma kombinasyonundan sonra, bale dersinde peş peşe yer alan plié'ler, relevé'ler, çalışan bacağı çeşitli açılarda kaldırılması, dönüşler, bedenin neredeyse tüm yönlerde eğilmesini içeren hareketler ve dersin son bölümünde yer alan çeşitli zıplama (jump) hareketlerinin yer aldığı bedensel ve zihinsel aktiviteye; dinlenmeden çok az dansçının vücudunun, dayanabildiğini gözlemlemişler. Bu sebeple derste bir kombinasyonun ya da kombinasyonların içindeki hareketlerin arasına mutlaka kasların iyileşmesine fırsat verecek hareketlerin konulması gerektiğini vurgulamışlardır. Kasların zorlanmasının kötü sonuçlarını bilen bir eğitimci, hiç bir zaman yukarıdaki gerçeği ve mecburiyeti göz ardı etmemelidir.

Dans bilimcilerinin ve eğitimcilerin vardıkları bir başka ortak noktada da; ders öyle organize edilmelidir ki, hem hareket boyunca öğrenci deneyim elde etmeli, öte yandan pratikte olduğu kadar teorik açıdan da bilgilendirilmelidir.

Ancak; eğer eğitmen ders sırasında hareket göstermek ya da düzeltmek için fazla zaman kullanıyorsa ğrenci yeterli derecede ısısını koruyamaz, adaleleri soğur. Bu sebeple, bu dengeyi de iyi gözetmek gerekmektedir. Bir hareketin açıklamasını yapmak, öğretmek ya da düzeltmekle geçen zaman; öğrencinin derste, bedeninde sağlamış olduğu konsantrasyonu olumsuz bakımdan etkilemeyecek biçimde düzenlenmelidir.

Birbirini izleyen dersler boyunca, hareketler zamanla aşama aşama zorluk derecesi kazanmalı, ani atakların sakatlık riski taşıdığı göz önünde bulundurulmalıdır. Dans bilimcilerine göre eğitmenler, derslerini düzenlerken bu hususlara dikkat etmelidirler.

6.4 DANS PSİKOLOJİSİ

Dans psikolojisi, bir dansçının hayatında stres ve yorgunluk ile başa çıkabilmesi için çok aydınlatıcı bilgiler verebilir. Yapılan çalışmalarda dansçıların yorgun ve stresli oldukları zamanlarda sakatlanmalara daha yatkın oldukları gözlemlenmiştir. Dans biliminin ikinci ana konusu da, dansçı sakatlanmalarının önüne geçebilmek amacı ile “Egzersiz Psikolojisi” olmuştur. Örneğin gösteriler ve sınavlardan önce öğrencilerin daha sık sakatlandıklarına rastlanılmıştır. Dans bilimcileri ile çalışma yapan eğitimciler, eğitmenlerin; bu durumun bilincinde olarak, öğrencinin stresli olduğu zamanlarda fiziksel ve zihinsel olarak çok fazla yorucu ve zorlayıcı kombinasyonların yer almadığı bir ders düzeni hazırlayarak bu tip sakatlıkların önüne geçilebileceğini düşünmüşlerdir.

Temsillerde önce uzun süren, yorucu provaların da fiziksel ve zihinsel olarak negatif neticelerinin olduğu bilinmektedir. Bu konu ile ilgili bir makalede W. Schneider’den nakledilen görüşte yer alan, “dans eğitimi süresince iyi düzenlenmiş motivasyon stratejilerinin derslere konulabileceğini ve derslerin daha keyifli geçebileceğinin önemini vurgulamıştır.” bilgisi de, bale dersi

hazırlarken sadece teknik ve artistik unsurların değil dansçının fiziksel ve zihinsel verimliliğine de önem verilmesinin gerekliliğine işaret etmektedir.²²

Böylelikle öğrencinin yeterli derecede motive edilmesinin, derse olan ilgisini ve yaratıcılığını arttırdığı gibi, yorulmadan daha uzun süre dans edebilmesini de sağladığı gözlemlenmiştir.

6.5 MOTOR KONTROL VE MOTOR ÖĞRENME

Dans biliminin üçüncü ana konusunu oluşturan “Motor kontrol ve motor öğrenme” araştırmaları; dans tekniği derslerinin artistik amacını ve bütünlüğünü bozmadan dansçıları ileriye götürecek bilgiler içermektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalar, bir duruşun öğrenilme stratejisini ve bu duruş öğreniminin temel eğitime nasıl transfer edildiğinin incelenmesini içermektedir.

Duruş ve yanlış bir duruşun değiştirilme metotları yıllarca eğitimcilerin sorunu olmuştur. Kötü bir duruşun; hem dansçının sakatlanmasına, hem de dans kariyerinin daha kısa olmasına neden olduğu bilinmektedir. Bu sebeple eğitimciler ve dans bilimcileri doğru duruşun üzerinde daha fazla durmaktadırlar.

Mabel Elsworth Todd (1937) beyinden salınan mesajlarla vücut duruşunun nasıl değiştiğinin analizini yapmıştır. Lulu Edith Sweigard (1970) bu fikir üzerinde çalışmalarını sürdürerek “ideokinesis sistemi”nin kurucularından olmuştur. Bu sistemin temeli; bir kişinin zihnindeki hareketin görüntüsündeki duruş doğru ise, beyinin ilgili kasa gerekli sinyali göndereceğine dayanır. Bu hipoteze göre dans eğitimcilerinin görevi, dans dersleri içinde öğrenciye doğru hareket ve duruş kavramlarını öğretmek, öğrencilerin de bu sayede doğru kavramı kendi beden sistemleri içerisine entegre etmelerini sağlamaktır.

²² Wilmerding, V., & Krasnow, D. (2011). Dance pedagogy: myth versus reality. In *Proceedings of the International Symposium on Performance Science* (Vol. 201, No. 1, pp. 283-289).

Fotoğraf 6.2. Beyin ile Alınan Mesajların, Hareket Sistemine Olan Etkisi Dans Bilimi Çalışmalarındandır.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalarda eski sistemlerde uygulanan, öğrencinin vücudunu gerekli pozisyona getirmek için zorlamak yerine, öğrencinin farkındalığını arttırarak; beynin vücuttaki ilgili kasa, istenilen duruşu sağlayacak sinyali gönderme becerisini kazandırmak hedeflenir.

Donna Krasnow (1994) yaptığı çalışmalarda statik ve dinamik duruşun, her bireyde farklılık gösterdiğine dikkat çekti. Krasnow, duruşun durağan durumlarda olduğu gibi dinamik durumlarda da çalışmanın gerekli olduğunu ileri sürmüştür. Krasnow ve diğerleri dansçılarda imgelemenin etkisi üzerine çalışmışlar ve dansçılara net bir anatomik görüntü vermenin, birbirini takip eden sabit olmayan hareketlerde de doğru duruşu, vücutlarında yeniden konumlandırmalarına yardımcı olacağını belirtmişlerdir. Onların görüşleri,

duruşun sıvı bir varlık olduğu ve şartlara göre değişebileceği idi. Bu nedenle dans bilimcilerine göre, dans derslerinde öğrencinin ders boyu hareketlerini düzeltmek yerine, öğrenciye olması gereken görüntüyü vermek önemlidir.

Skrinar (1988) bu konu ile ilgili yaptığı çalışmalarında, dans sınıflarında verilen bilginin kavranması için sözel, görsel ve kinestetik olmak üzere üç farklı öğrenme stratejisini tarif etti. Kinestetik; bedensel zeka, aklın ve vücudun mükemmel bir fiziksel performansla birleştirilerek belli bir amaca yönelik faaliyetlerin sergilenebilmesi yeteneğidir. Skrinar, en etkin eğitimin bu üç stratejinin birleşmesi ile oluşacağını iddia etmiştir. Her bireyin öğrenme stiline/becerisinin farklılığından dolayı, sözel açıklamaların yanında hareketin görsel olarak ta gösterilmesi gerektiğini savunmuştur. Görüntüler, hareketin algılanmasını ya da hareketle ilgili duyuların gelişmesini sağladığı için kinestetikçe yardımcı olur.²³

Motor öğrenimde sonucun bilgisinin incelenmesi bir diğer önemli konudur. Sonucun bilgisinden kastedilen; dansçıya bir görevi nasıl doğru şekilde nasıl sergileyeceği bilgisini vererek, bir sonraki sahne performansının daha iyi yönde gelişmesine yardımcı olmaktır.

Bazı eğitmenler, bir hareketin çok fazla tekrar edilmesi ile o hatanın düzeltilebileceğine inanırken; motor öğrenim alanında çalışanlar, hareketin uzun süre tekrar edilmesi yerine “sonuç bilgisi” yönteminin kullanılmasının, profesyonel dansçı ve öğrencilerin hatalarını düzeltmeleri ve tekrarlamamaları yönünde daha etkili olduğunu gözlemlemişlerdir.

Jack A. Adams (1987), öğrencilerin kombinasyon ile ilgili bilgi edinmesi ve buna ek olarak, hareketinin sonucunda oluşan başarı veya hatanın bilgisinin öğrenciye verilmesi gerektiğini vurguladı. Pek çok dans eğitimcisi, bu yöntemi

²³ Krasnow, D. H., & Chatfield, S. J. (1996). Dance science and the dance technique class. *Impulse*, 4(2), 162-172.

kullandıktan sonra derslerinin uygulamak istedikleri amaç doğrultusunda çok daha hızlı ve olumlu bir grafikte geliştiğine şahit oldular.

Motor öğrenmenin, öğrenci ve dansçı gelişimine katkı sağlayacağına inanılan bir diğer nokta ise; kazanılmış bilgi ve deneyimin, bir çalışmadan diğerine transferidir. Dans tekniği derslerinin dışında da kondisyon ve vücut terapi sistemleri gibi bazı çalışmalar yapılabildiğinden; dans eğitmenlerinin kendi dersi dışındaki dersler hakkında da bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

6.6 GÖRÜNTÜ BİLGİSİ VE MOTOR ÖĞRENME İLİŞKİSİ

Sweigard'ın görüntü bilgisi ile ilgili yaptığı çalışmalarda; görüntü ve görüntülemeye dayanarak yapılan egzersizler ile sadece artistik sonuçların elde edilmediğini, bu yöntemle yapılan çalışmaların aynı zamanda kas ve sinir sisteminin etkileşimine de sebep olduğu bilgisine varmıştır. Örneğin bir vücut terapi derslerinde kullanılan görüntüler, dans tekniği sınıflarında da etkili olabilir. Tıpkı, farklı derslerde aynı terimlerin kullanılmasının bile nörolojik açıdan tetikleyici rol oynayabileceği gibi.

Fotoğraf 6.3. Görme Duyusuyla İlgili Bilgilerin İşlendiği “Oksipital Lob”

Motor öğrenme konusunda görüntünün de etkili olduğunu düşünen bilim adamlarının yaptığı çalışmalarda; anatomik görüntülerin, dansçının yerleşmiş eski yanlışlarının düzeltilmesine yardımcı olduğu kanısına varılmıştır. Örneğin; New York’ ta bir bale eğitmeni olan Andra Corvino, “passé” hareketinde bacağını, dizden itibaren gereğinden fazla açtığını gördüğü bir öğrencisine dizinin duruşunun yanlış olduğunu söylemek yerine, öğrencinin ilgisini kalça eklemiyle ilintisi bakımından olması gereken doğru duruşuna yönlendirince, dizin doğru yere geldiğini gözlemlemiştir.

Sonuç olarak eğitim sırasında görüntülerin kullanılması; ders dışında yapılan güç, esneklik kazandırma ve kondisyon çalışmalarında, beyinin, o görüntüye göre yanlış olan bir hareketi düzeltmesine yardımcı olabilir. Örneğin; bir öğrenci omurga uzatma, kalça esnekliği, karın güçlendirme egzersizi, alt omurga düzeltme egzersizleri yaptığı halde, yapılan çalışmalarla yanlış olan “doğru duruş”unun düzelmesi yönünde bir gelişme olmaz ise eğitimciler çeşitli “doğru duruş” görüntülerden faydalanabilirler.

YEDİNCİ BÖLÜM

“PARÇADAN BÜTÜNE” YÖNTEMİ VE DANS EĞİTİMİ

Winstein 1989’da, dans bilimi üzerine yaptığı bir çalışmada; dansçının sahne üzerindeki performansının beklenen doğrulukta olabilmesinin sağlamak amacıyla “Parçadan bütüne” kavramını incelemiştir. Wightman ve Lintem (1985) bir görevi 3 parçaya tanımladılar. Bunlar Bölme, Ayırma, Basitleştirme. Bu bölümlerin her biri dans tekniği derslerinde çok sık olarak kullanılır.

7.1. PARÇALARA BÖLME (SEGMENTATION)

Uzun bir görevi küçük parçalara bölerek çalıştırmaktır. Bu metodun bir avantajı zor ve karışık bölümleri birbirinden ayırdıktan sonra kolay bölümlerin daha hızlı öğrenilmesidir. Skrinar (1988) yavaş tempodan hızlıya geçişin her zaman mümkün olamayacağını söylemiştir. Denge ve ağırlık merkezinin, yer değiştirme durumunun yavaştan hızlıya geçerken bozulabileceğini iddia etti. Bu durumda; parçadan bütüne geçiş metotları ortaya çıkmıştır.

7.2. AYIRMA (FRACTIONATION)

Bir kombinasyonun içinde ikiden fazla hareket bulunuyorsa vücudun parçaları birbirinden ayrılarak çalıştırılabilir. Örneğin kol, gövde ve adımlardan oluşan bir yürüyüş hareketinde gövde ve kolun yapması gereken hareketi öğrendikten sonra bacak ve ayağın ritmi kendiliğinden yürüyüş sırasında ortaya çıkar.

7.3. BASİTLEŞTİRME (SIMPLIFICATION)

Zor bir görevin bazı parçalar daha hafifleştirilebilir. Örneğin bir hareketin zor kısmını önce yavaş bir tempo ve tekdüze bir dinamik ile yaptırılarak basitleştirilebilir, daha sonra tempo ve dinamik olması gereken konumuna

getirilebilir. Ki, bu yöntem, bilimsel açısından eğitimini almamış olmakla birlikte, bazı bale eğitimcilerinin, mesleki deneyim yoluyla edindikleri ve çoğunlukla uyguladıkları bir yöntemdir.

Dans eğitimcilerinin, öğrencilerinin bilinçli olarak parçadan bütüne geçişin farkında olmalarını sağlamaları önemli ve gereklidir. Yaptıkları basit bir hareketin, daha karışık bir hareketin öncüsü olduğunun bilincinde olmalıdırlar. Öğrenci parçadan bütüne geçmekte zorluk yaşıyorsa harekete ara verip hareketi, barda yavaşlatılmış bir şekilde yaptırmak yararlı olabilir.

Bir diğer metot da eğitmenin, belirli bir hareketi çeşitli kombinasyonların içerisinde hareketin farklı versiyonlarını kullanarak öğrenciye öğretmesidir. Örneğin; flic-flac hareketinde daha iyi bir sonuç hedefleniyorsa; bale derslerinin başlarında yer alan battement jeté egzersizinde flick hareketine, battement fondu egzersizinde flick-flack hareketine yer verilmesi ve battement frappe egzersizinde flick-flack hareketinin dönüşlü yapılması gibi aşama aşama gelişen bir çizgi takip edilmesi parçadan bütüne konusunda iyi bir örnektir.

SONUÇ

Klasik bale evrensel bir sanattır. Dünyanın birçok yerinde klasik bale eserleri sahnelenmektedir. Ülkemizde de klasik bale, uzun yıllardır varlığını sürdürmektedir. Türkiye'deki dansçı yetiştiren kurumların ve eğitimcilerin, Türk balesinin gelişimine önemli katkıları olmaktadır.

Bir dansçının dans yaşamı, dansın temelini oluşturan eğitim dönemi ile başlar. Bu dönemde edindiği bilgi ve birikimlerin yansımaları, profesyonel dansçılık yaşamı süresince görülmektedir. Temel eğitim dönemindeki eğitimcilerin eğitim-öğretim stilleri, pedagojik yaklaşımları, ders hazırlama teknikleri gibi konular; öğrencinin sahip olduğu fiziksel becerinin dışında, dansçılığını etkileyebilen önemli unsurlardandır.

Tıpkı eğitim döneminde olduğu gibi, profesyonel topluluklarda da eğitimcilerin kullandığı eğitim sistemleri, dansçının sahne üstündeki performansını ve provalardaki verimliliğini arttırmak, sakatlık riskini azaltarak uzun ömürlü bir dans hayatının olmasını sağlayacak bir düzen ile derslerini hazırlamak ve yönlendirmek son derece önemlidir.

Bu çalışmamda; eğitimcilerin ortak noktaları olduğu kadar farklı eğitim tarzları olduğunu da gözlemledim. Bu farklılıkları ve dansçı gelişimi üzerindeki etkilerini tanıma fırsatım oldu. Türkiye'de Vagonova eğitim sistemiyle başlayan temel eğitim döneminde dersler, her ne kadar belirli bir müfredat doğrultusunda hazırlansa da eğitimcilerin o dersi öğrenciye aktarma biçimleri farklılık göstermektedir. Eğitimciler, kendi bilgi ve birikimlerinden faydalanarak derslerini biçimlendirmektedirler. Aynı zamanda eğitimcinin, gelişen çağın bale sanatına kattığı yenilikleri takip etmesi ve aktarabilmesi; öğrencilerin geniş bir dünya görüşüne sahip olmalarına, bilgi ve birikimlerinin evrensel boyutta gelişmesine olanak sağlar.

Yannick- Siner Boquin ile yaptığım bu konu ile ilgili söyleşi sonucunda; öğrencilerin özellikle okuldaki son yıllarında, yurtdışındaki yaz okullarına katılımlarının desteklenmesinin, öğrencilerin bakış açılarının gelişmesi bakımından önemli olduğu görüşüne vardım. Ayrıca eğitmenler; belirli bir seviyeye ulaştıktan sonra farklı eğitmenler ile çalışan, stil farklılıklarını tanıyan öğrencilerin, profesyonel bale topluluklarında daha özgüvenli bir şekilde hareket ettikleri kanısına varmışlardır. Ve bir dansçının fiziksel yapısı, beceri seviyesi ne olursa olsun, alternatifsiz bir eğitim sürecinin; alıştığı formdan dışarı çıkamayan, hareket kabiliyetinden mahrum bir jenerasyon yarattığını düşünmektedirler.

Profesyonel bale topluluklarındaki dersler ile temel eğitim dönemindeki derslerin arasında mutlak bir denge olmasının önemlidir. Okullarda temel klasik bale tekniğini öğrenciye öğretebilmek adına teknik bilgi ve tekrarlar, profesyonel bale topluluklarına göre daha fazladır. Bu topluluklardaki derslerdeki esas amaç dansçıyı sahneye hazırlamak olduğundan derslerde teknik bilgi ve tekrarlar pek görülmemektedir. Bu sebeple dansçıların, bale topluluklarına geldiklerinde müzikalite, koordinasyon, epaulement, port de bras ve kolların doğru konumu ve kullanılması gibi unsurların okuldayken yerleşmesi, bale topluluklarındaki eğitmenlere ve dansçılara kolaylık sağlaması açısından önemlidir. “Yannick- Siner Boquin in de dediği gibi bir bale topluluğunda amaç güne, eserlere hazırlamak ve mevcut tekniği geliştirmek üzerinedir. Ama okul öğrenciyi sıfırdan alıp, profesyonel bale topluluğu eğitmenleriyle çalışabilir duruma getiriyor. Amaç, dansçı yetiştirmek ve hayata hazırlamak.

Eğitmenlerin dansçı yetiştirme ve dansçıyı daha iyi bir teknik seviyeye ulaştırma yönündeki çalışmaları, farklı alanlardan yararlanmalarını doğurmuştur. Bu sayede eğitimcilerin kendilerini geliştirip güncellemelerinin gerekliliği dikkat çekmektedir. Aslında uzun süredir eğitmenlerin dansçı yapısını tanımak amacı ile anatomiden faydalandıkları bilinmektedir. Ancak dans ile bilimin “Dans Bilimi” adı altında tek bir dalda toplanması ve işbirliği içinde olması, özellikle ülkemizde pek fazla bilinmemektedir. Yaptığım bu çalışma sayesinde dans bilimi konusu

da eğitimlik bilgilerine eklenerek, eğitimliğe yönelmek isteyenler için bir kaynak oluşturmuştur.

Dans bilimi dansçının hareket kabiliyetini geliştirmek ve oluşabilecek sakatlıkların önüne geçmek adına çok faydalı çalışmaları içinde barındırmaktadır. Bu dalın öncülerinden olan Clarkson ve Skinar dans eğitimi bilimi ile ilgili ilk kitaplarını 1998 yılında yayınlamışlardır. Dans araştırmacıları, eğitimleri ve tıpçuların ortak çalışması sonucunda, bale dansçılığı adına faydalı olacak bilgiler oluşturulmuştur.

Solomon Minton, dans kazalarının önlenmesi ile ilgili yazdığı kitapla; dansçı ve eğitimleri, dansın faydalanabileceği kinesioloji ve egzersiz fizyoloji gibi unsurlarla tanıştırıyor. Ayrıca Winstein'in motor öğrenmenin dansa dahil edilmesi ve Wilmerding' in dengenin dans tekniğine olan etkileri ile ilgili yaptığı çalışmaları, bale dansçılığına katkı sağlayacak bilgiler içermektedir.

Bilim adamları ve dans eğitimleri ortak çalışmaları sonucunda; sözel, görsel ve kinestetik öğrenme metotları ile özellikle eğitim sürecinde ki öğrencilerin, doğru duruş gibi temel kavramları daha kısa sürede kavradıklarını gözlemlemişlerdir. Beyinden salınan mesajların, vücudun duruşunu olumlu yönde etkilemesi gibi birçok konuya anlaşılabilir açıklık getirmişlerdir.

Dans bilimcileri, biyomekanik araştırmaları sayesinde, güvenli ve estetik olarak doğru konumlanan teknik ile hatalı (sakatlanmalara yola açabilecek) teknik arasındaki farkın gizemlerini açığa çıkarmaya başlamıştır. Vücut hakkında bilgi arttıkça, dans eğitimleri; sağlıklı, sakatlanma riskinin en aza indiği, güçlü ve esnek dansçı yetiştirme imkanına daha fazla sahip olabileceklerdir.

Bu tez çalışmasında, eğitimler ile yaptığım görüşmelerden edindiğim bilgiler ile, dans eğitimliğine yönelmek isteyenlerin; hem eğitimlerin ders hazırlama yöntemlerinden ve dansçılara öğretilmesi gereken dönemsel teknik bilgilerden,

hem de dansa ve dansçıya katkısı olması adına çalışmalarını devam eden ve dansçının gelişmesi yönünde olumlu katkı sağlayan unsurlardan biri olan “Dans Bilimi”nden de faydalanmalarına işaret edebilmeyi amaçlamaktayım.

“Biz çok geç başlıyoruz her şeye çok oyalanıyoruz ...Yıl 2015 hala 1900 lerin hızındayızYurtdışında çocuklar 3.yıllarında pointte pirouettes dönüyor oluyor. Başlıyor demiyorum ,dönüyor...Zıplamalarda daha ileriler....Herşeyde olduğu gibi bale dünyasında da trend var değişiyor herşey... Artık dünyada herşey çok hızlı geliyor ve bu sanat dahil herşeye yansıyor... Dünyada olanı biteni anında takip edebilen bir nesil var karşımızda”²⁴

²⁴ Boquin, Siner Yannick, kişisel iletişim, 2015.

KAYNAKÇA

Mainwaring, L. M., Krasnow, D. H. (2010). Teaching the dance class: Strategies to enhance skill acquisition, mastery and positive self-image. *Journal of Dance Education*, 10(1), 14-21.

Mainwaring, L., Krasnow, D. ve Young, L. (2003). A teacher's guide to helping young dancers cope with psychological aspects of hip injuries. *Journal of Dance Education*, 3(2), 57-64.

Krasnow, D., Chatfield, S. J. (2009). Development of the "performance competence evaluation measure": assessing qualitative aspects of dance performance. *Journal of Dance Medicine & Science*, 13(4), 101-107.

Krasnow, D. H., Chatfield, S. J. (1996). Dance science and the dance technique class. *Impulse*, 4(2), 162-172.

Wilmerding, V., Krasnow, D. (2011). Dance pedagogy: myth versus reality. In *Proceedings of the International Symposium on Performance Science*, 201(1), 283-289).

Motor Learning and Teaching Dance by the International Association for Dance Medicine and Science.

Röportaj

Aksan, M. (2015, 15 Mart). *Bale eğitimliği üzerine söyleşi. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı, Bale Anasanat Dalı, Ankara.*

Yazıcı, O. (2015, 16 Mart). *Bale eğitimliği üzerine söyleşi. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Bale Anasanat Dalı, Ankara.*

Sunal Öngün, Z. (2016, 15 Mayıs). *Bale eğitmenliği üzerine söyleşi*, Ankara Devlet Opera ve Balesi, Ankara.

Boquin Y. (2015, 7 Temmuz). *Bale eğitmenliği üzerine söyleşi*, Cannes, Fransa. (Soru cevap yöntemi ile yapılan söyleşi)

Gönenç Boquin S. (2015, 7 Temmuz). *Bale eğitmenliği üzerine söyleşi*, Cannes, Fransa. (Soru cevap yöntemi ile yapılan söyleşi)

Keresteci, O. (2016, 18 Mayıs). *Bale eğitmenliği üzerine söyleşi*, İstanbul Opera Ve Balesi, Ankara. (Soru cevap yöntemi ile yapılan söyleşi)

Güdül, S. (2016, 12 Haziran). *Bale eğitmenliği üzerine söyleşi*, Ankara Devlet Opera Ve Balesi, Ankara. (Soru cevap yöntemi ile yapılan söyleşi)

İnternet Kaynakları

Ballet history – Your complete guide to Ballet (2016). Erişim: 16 Şubat 2016, <https://danceinsoul.com/ballet-history>

Bring the story home (2016). Erişim: 16 Şubat 2016, <http://www.gettyimages.com/event/tricentenary-of-the-french-dance-school-opera-national-de-paris-173407288#professor-fanny-gaida-teaches-pupils-at-the-national-opera-ballet-on-picture-id460378539>

Bu fikirleri ve daha birçoğunu keşfedin! (2016). Erişim: 16 Şubat 2016, <https://tr.pinterest.com/pin/428967933229164042/>

Critical Dance (2016). Erişim: 16 Şubat 2016, <http://criticaldance.org/san-francisco-ballet-the-fifth-season-concerto-pas-de-deux-solo-piano-concerto-1/>

Deirdre Kelly (2016). *Down for the Count* Erişim: 16 Şubat 2016, <http://dancemagazine.com/news/down-for-the-count/>

Grace Young (2010). *Jean George Noverre*, Erişim: 16 Şubat 2016,<http://industrializationerajeangeorgenoverre.blogspot.com.tr/>

La Bayadère à l'Opéra Bastille (2015). Erişim: 16 Şubat 2016,<http://www.culture-crous.paris/event/la-bayadere-a-lopera-bastille/>

Laura Cappelle (2016). *2014 Summer Study Guide: Becoming a Petit Rat*, Erişim: 16 Şubat 2016,<http://dancemagazine.com/inside-dm/2014-summer-study-guide-becoming-a-petit-rat/>

Maxres Default (2016). Erişim: 16 Şubat 2016,<https://i.ytimg.com/vi/q7T33lyq2GU/maxresdefault.jpg>

Melik Safi Duyar (2016). *Aklî Gözün Gücü* Erişim: 16 Şubat 2016, <http://www.megabeyin.com/akli-gozun-gucu/>

New online Dance Science networking group launched (2016).Erişim: 16 Şubat 2016,<http://www.trinitylaban.ac.uk/news/latest-news/new-online-dance-science-networking-group-launched>

Sarah Jordan (2016). *Pennsylvania Ballet Launches Season With Help From Director Angel Corella's Famous Friends* Read more at <http://www.phillymag.com/ticket/2015/10/20/pennsylvania-ballet-angel-corella/#vI0zD3y5z2KqtgLb.99>

The Brain (2016). Erişim: 16 Şubat 2016,<http://www.yarravalley.vic.edu.au/moodle/course/view.php?id=12>

Time Out in Covent Garden, in pictures: behind the scenes with the Royal Ballet (2016). Erişim: 16 Şubat 2016,<http://www.timeout.com/london/things-to-do/time-out-in-covent-garden-in-pictures-behind-the-scenes-with-the-royal-ballet>

Young ballet dancers in auditions (2013). Erişim: 16 Şubat 2016, http://usa.chinadaily.com.cn/world/2013-04/06/content_16378645_2.htm

EKLER

EK-1. Bale Terimleri Sözlüğü

Bar: Çoğunlukla ahşaptan yapılır, yerden yüksekliği yaklaşık 1 metre olur. Alıştırma çalışmalarında dansçılarca tutunarak destek almakta kullanılır. 19. yüzyılda klasik balenin gelişmesinden bu yana bale eğitiminin temel bir parçasını oluşturur.

Battement tendus jeté: Battement tendus hareketinin benzeridir. Çalışan bacağıın enerjik bir biçimde yeri sürterek, parmak ucu yerden 30 derece yüksekliğe açılıp pozisyona geri kapatılması ile hareket tamamlanır.

Battement tendus: Destek bacağıın dizi düz ve dışa dönük sabitken, çalışan bacağıın aynı formu bozmadan ayak kısmının, 1. veya 5. pozisyondan öne, yana veya arkaya parmak ucu yerden kalkmadan sürterek açılması ve pozisyona geri kapatılması ile yapılan bale hareketidir.

Batterie: Küçük zıplama hareketi.

Développé: Çalışan bacağıın, parmak ucu gergin, destek bacağıa sürterek, yukarı çekilerek geniş bir açı ile öne, yana, arkaya açılmasıdır.

Epaulement: Temel vücut pozisyonlarından biridir. Omuz üzerinden bakarak yapılır.

Fouetté: Kamçılanmış gibi demektir. Hareketin esası, çalışan bacağıın diğerini kamçılıyor gibi yaparken, devamlı şekilde olduğu yerde dönmek şeklindedir.

Maneges: Dansçının dairesel bir görüntüye ulaşmasına eşlik eden adımlar bütünü ile yapılır. Bu hareketin içindeki adımlar ve hareket parçaları değişebilir.

Pas de deux; Bale dansçılığında kadın ve erkek dansçının sergiledikleri ikili dansa denir.

Passé: Çalışan bacağıın yerdeki bacağıın diz seviyesine yükselmesidir.

Plié: Dizlerin kırılması anlamına gelen bu hareket, eklemlerin ve adalelerin yumuşamasını sağlar. 1. 2. 4. ve 5. pozisyonlarda bacaklar dışa dönük (turn-out) olarak yapılır. Başlıca iki plié vardır. Demi plié: Topuklar yerden kalkmadan dizlerin yarım

bükülmesi. **Grand plié:** Bacakların üst kısmı yatay seviyeye gelinceye kadar, topuklar yerden kalkarak (2. pozisyon hariç) dizlerin tam bükülmesi.

Point: Bale tekniğinin önemli bir parçasıdır. Kadın bale dansçıları tarafından giyilen, dansçının parmak ucunda durmasını sağlayan bale ayakkabısıdır. Point; tutkal, kumaş, iplik, ahşap gibi malzemeler kullanılarak yapılır. Aynı zamanda ayağın, point içindeki; parmak uçlarının tamamen uzatılmış formuna da point denir.

Port de bras: Kolların taşınması, balede kol hareketleri.

Relevé: Topukları kaldırarak parmakların tabanı üzerinde yükselme hareketidir, ama parmak ucuna çıkma değildir. Balenin temel hareketlerinden biridir.

Sissonne ouverte: Hareket iki bacak ile zıplanılmasının ardından, havada çalışan bacağın açılması ve çalışan bacağın havada kalarak yere, destek bacağın üstüne diz kırık (plie) şekilde inilmesi ile tamamlanır.

Tour en l'air: Havada dönüş hareketidir.